

समग्र शिक्षा अंतर्गत

करुया मैत्री गणिताशी

कार्यपुस्तिका

इयत्ता : चौथी

नाव : _____

शाळा : _____

इयत्ता : _____ तुकडी : _____

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

अनुक्रमणिका

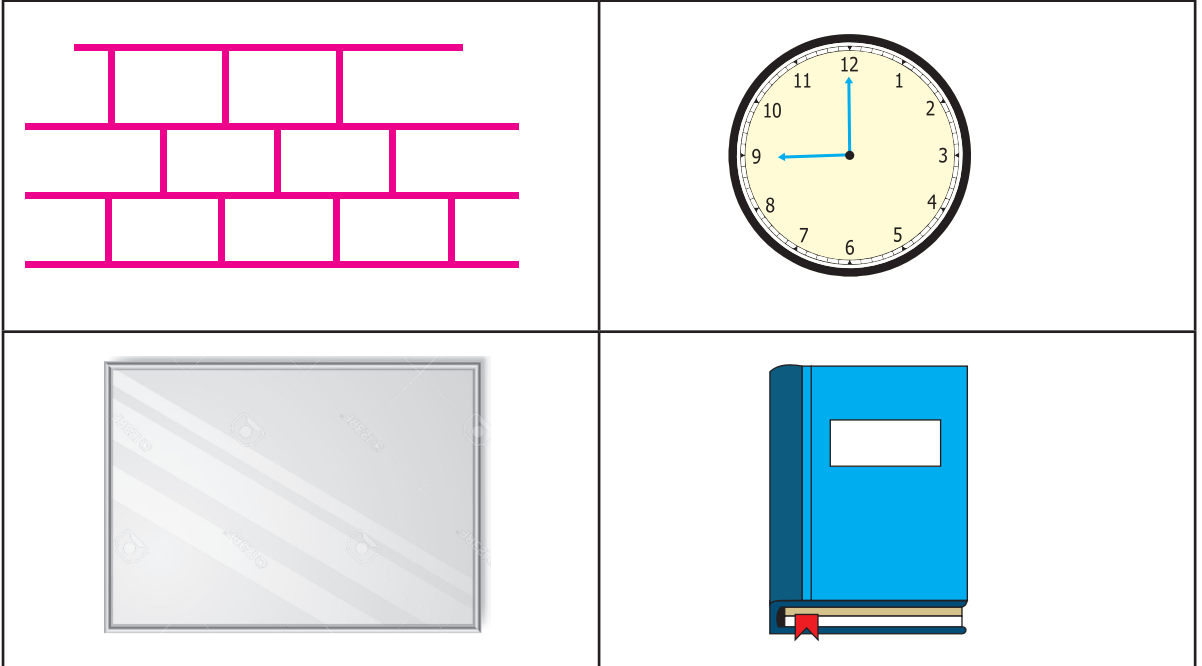
अ.क्र.	स्वाध्याय	पृष्ठ क्र.
१.	भौमितिक आकार काढूया	१
२.	संख्यांशी मैत्री	९
३.	करूया बेरीज	१९
४.	करूया वजाबाकी	२३
५.	समजून घेऊया गुणाकार	३०
६.	समजून घेऊया भागाकार	३४
७.	नाणी व नोटांचा उपयोग करूया	४१
८.	कालमापन शिकूया	४५
९.	शाब्दिक उदाहरणे सोडवूया	४९
१०.	अपूर्णाकांशी गट्टी	५३
११.	चला मापन करूया	६४
१२.	परिमिती व क्षेत्रफळ काढूया	७४
१३.	सराव करूया गुणाकाराचा	८०
१४.	सराव करूया भागाकाराचा	८३
१५.	समजून घेऊया चित्रालेख	८६
१६.	आकृतिबंध पूर्ण करूया	९०

१. भौमितिक आकार काढूया

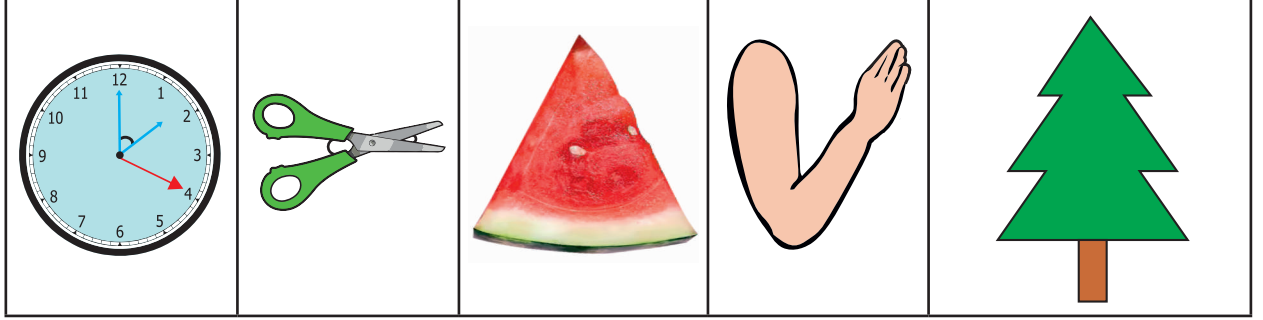
◇ खालील चित्रात दिसणारे कोन पेन्सिलीने दाखव.

◇ खालील प्रत्येक चित्रामध्ये तयार झालेले काटकोन पेन्सिलीने दाखव.

- ◆ खालील दोन चित्रांमध्ये लघुकोन दाखविलेला आहे, त्याचे निरीक्षण कर. त्याचसारखे इतर चित्रातील लघुकोन पेन्सिलीने दाखव.

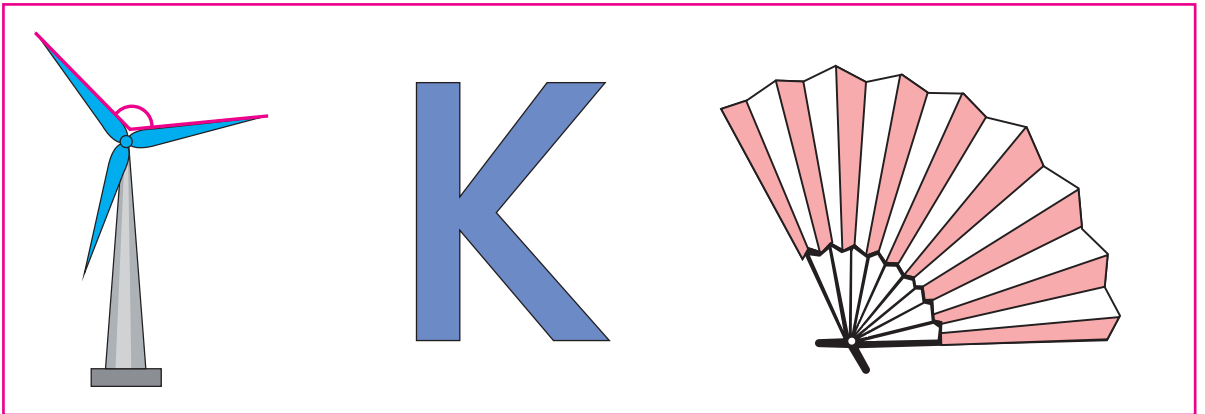

- ◆ चित्रातील काटकोन व लघुकोन यांची संख्या लिही.

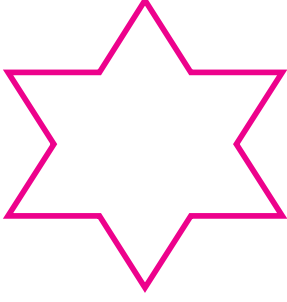

काटकोनांची एकूण संख्या	
लघुकोनांची एकूण संख्या	

- ◆ पहिल्या चित्रात दर्शविल्याप्रमाणे इतर चित्रातील विशालकोन पेन्सिलीने दाखव.

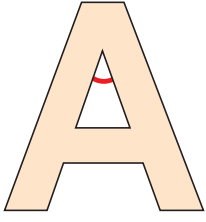

◆ दिलेल्या चांदणीतील लघुकोन व विशालकोन यांची संख्या लिही.

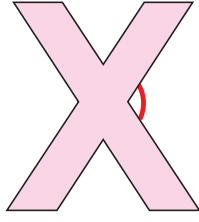

लघुकोनांची एकूण संख्या	
विशालकोनांची एकूण संख्या	

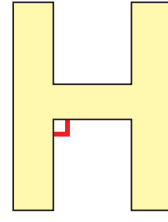
◆ अक्षरांमध्ये दाखवलेले कोन कोणत्या प्रकारचे आहेत त्याची नावे खालील चौकटीत लिही.

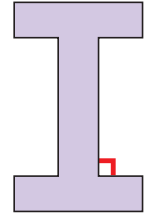
.....

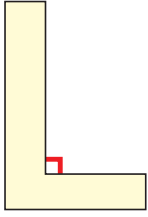
.....

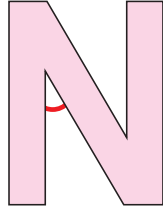
.....

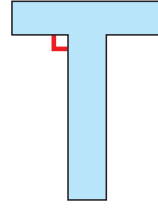
.....

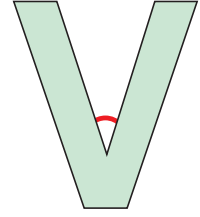
.....

.....

.....

.....

◆ तुला घरातील कोणकोणत्या वस्तूंमध्ये काटकोन दिसतो, त्या वस्तूंची नावे लिही.

१)

२)

३)

४)

५)

६)

◇ दिलेले कोन पेन्सिलीने गिरव व खालील चौकटीत कोनाच्या प्रकाराचे नाव लिही.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

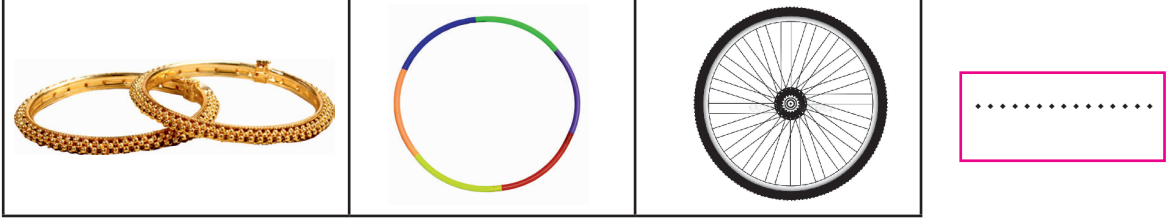
.....

.....

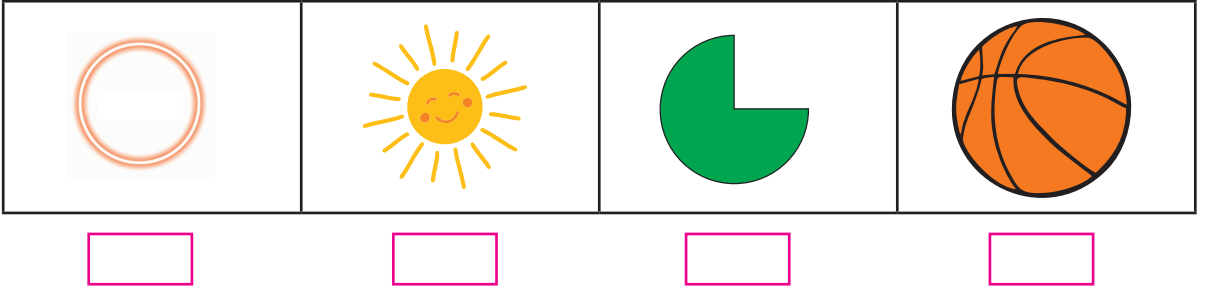
.....

वर्तुळ

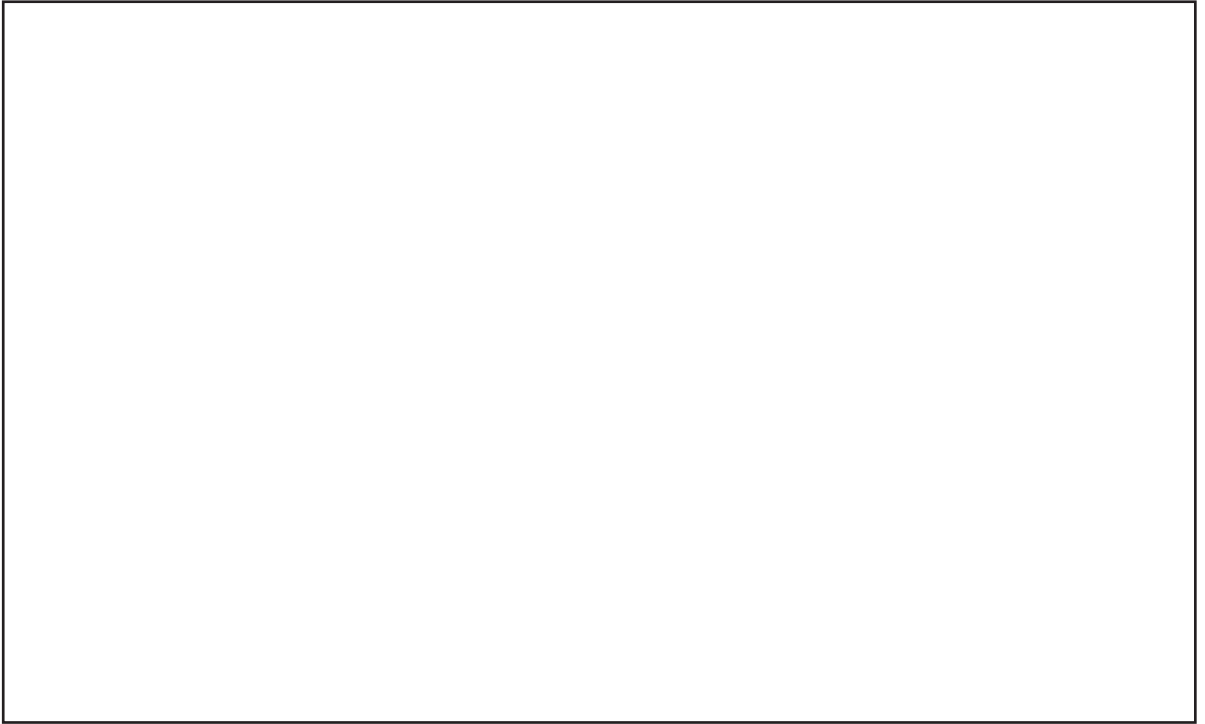
- ◇ चित्रातील वस्तू कोणत्या आकारासारख्या आहेत, त्या आकाराचे नाव चौकटीत लिही.

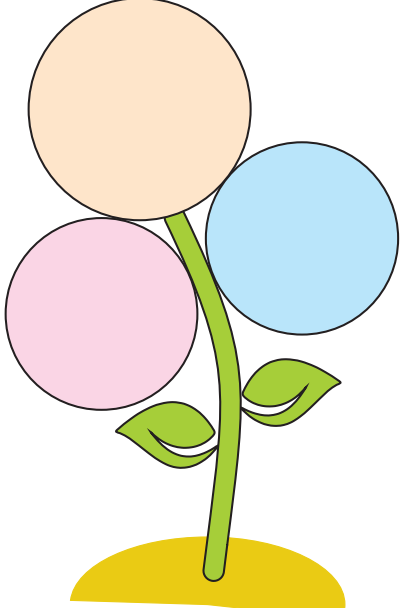
- ◇ वर्तुळाकार दिसणाऱ्या चित्राखालील चौकटीत (✓) अशी खूण कर.

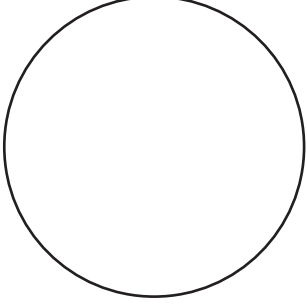
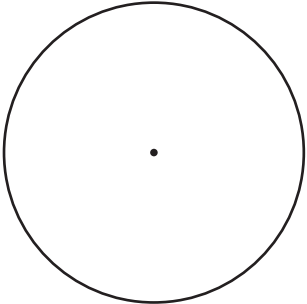
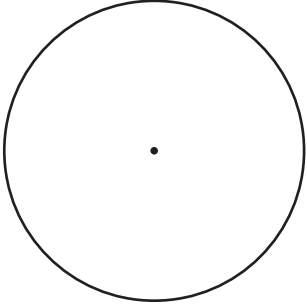
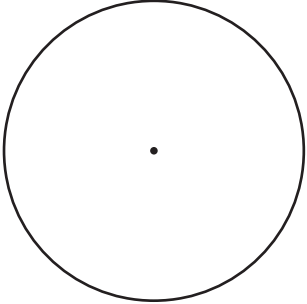
- ◇ नाणी, बाटलीचे झाकण, डबीचे झाकण, बरणीचे झाकण, बांगडी इत्यादी वस्तूंच्या सहाय्याने विविध आकाराची वर्तुळे काढ.

◆ कंपासच्या सहाय्याने खालील चित्र काढ व रंगव.

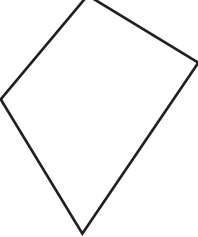
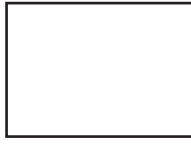

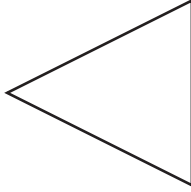

◆ चौकटीत दिलेल्या सूचनेप्रमाणे कृती कर.

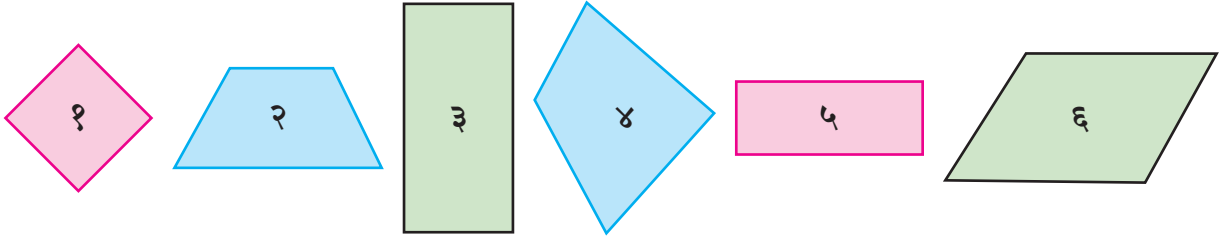
 <p>केंद्रबिंदू काढ.</p>	 <p>त्रिज्या काढ.</p>
 <p>व्यास काढ.</p>	 <p>जीवा काढ.</p>

भौमितिक आकृत्या शिरोबिंदू व बाजू

◇ खालील आकृत्यांच्या शिरोबिंदूंना नावे दे आणि सारणी पूर्ण कर.

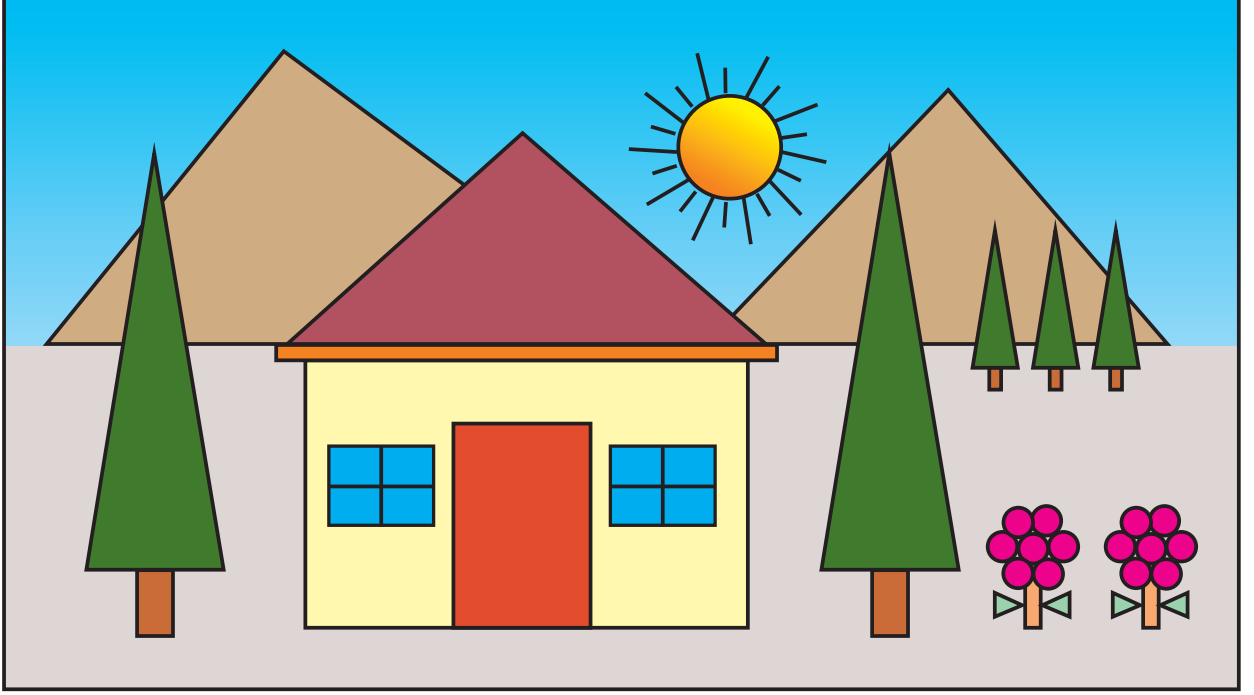
आकृती				
नाव	चौकोन			
शिरोबिंदू				
बाजू				
कोन				

◇ आकृत्यांचे निरीक्षण करून सारणी पूर्ण कर.

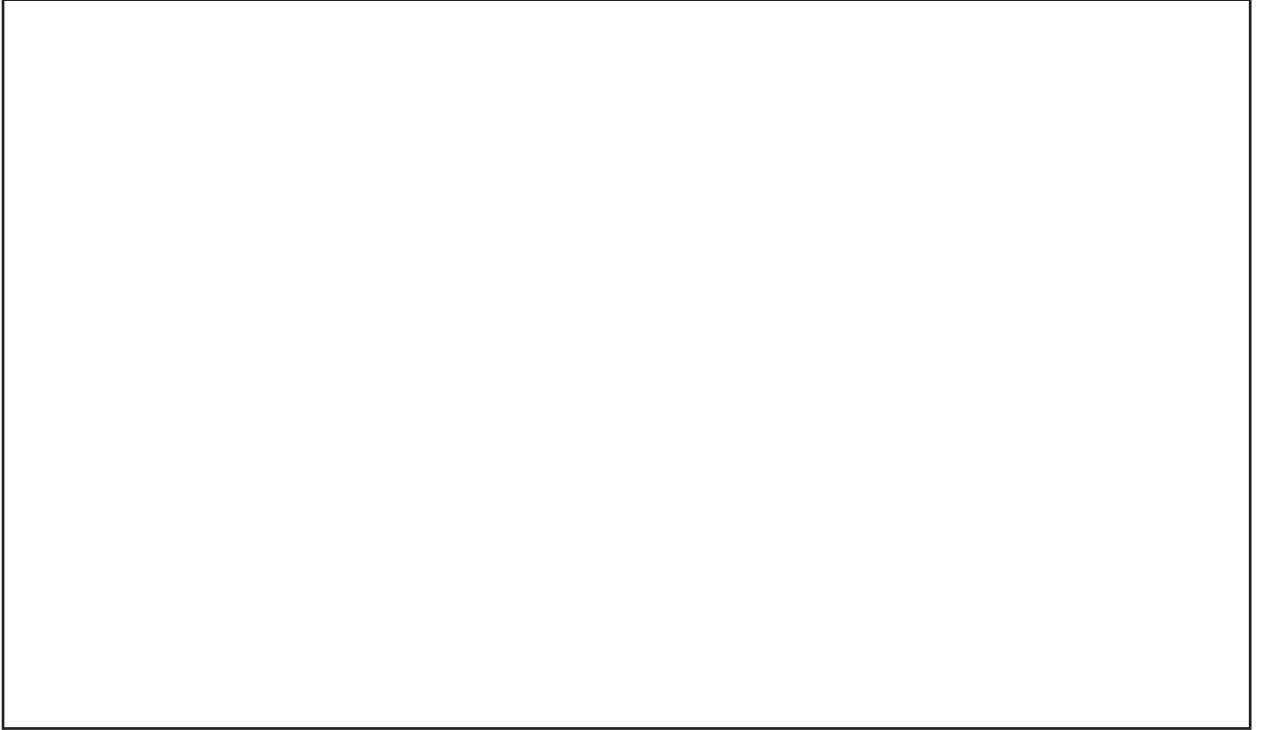

	१	२	३	४	५	६
चार बाजू	✓					
चार कोपरे	✓					
समोरासमोरील बाजू समान लांबीच्या	✓					
सर्व बाजू समान लांबीच्या	✓					

◇ खालील चौकटीमध्ये हे चित्र काढ व रंगव.

शोधूया भौमितिक आकृत्या!

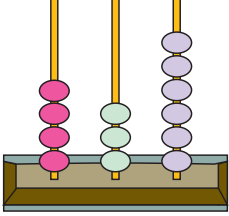
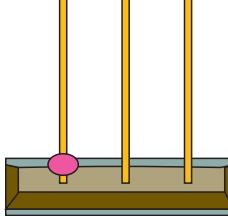
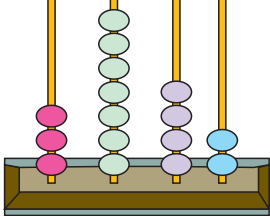
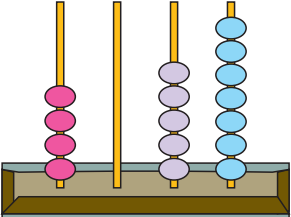
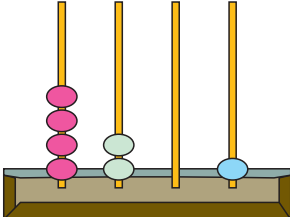
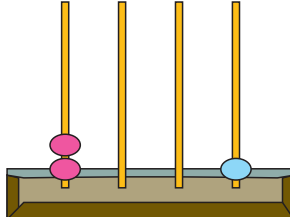
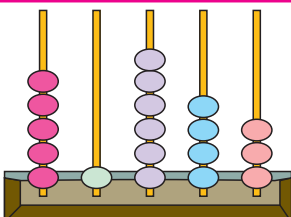
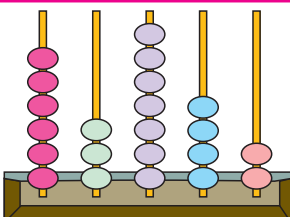
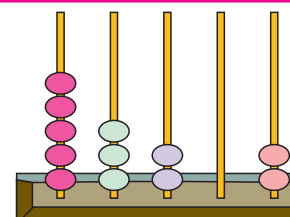

□□□

करूया मैत्री गणिताशी : कार्यपुस्तिका - इयत्ता चौथी : ८

२. संख्यांशी मैत्री

◆ मणीतारांचे निरीक्षण करून संख्या अंकांत व अक्षरांत लिही.

 <p>श द ए</p> <p>संख्या : ४३६ चारशे छत्तीस</p>	 <p>श द ए</p> <p>संख्या :</p>	 <p>ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>
 <p>ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>	 <p>ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>	 <p>ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>
 <p>दह ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>	 <p>दह ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>	 <p>दह ह श द ए</p> <p>संख्या :</p>

◇ योग्य जोड्या लाव.

सात हजार सहाशे बेचाळीस	तीन हजार नऊशे शहाऐंशी	साठ हजार दोनशे चार	नऊ हजार एक	दोन हजार एकशे पस्तीस
---------------------------	--------------------------	-----------------------	------------	-------------------------

९,००१	६०,२०४	७,६४२	२,१३५	३,९८६
-------	--------	-------	-------	-------

◇ चित्र पाहून दिलेल्या सूचनेनुसार कृती पूर्ण कर.

१) फुग्यांवरील अंक एकदाच वापरून जास्तीत जास्त चार अंकी संख्या तयार कर.

३,४५२		

२) फुग्यांवरील अंक एकदाच वापरून जास्तीत जास्त पाच अंकी संख्या तयार कर.

२३,४५६		

◇ <, >, = यांपैकी योग्य चिन्ह चौकटीत लिही.

१) ५,९३४ < ६,२७५

२) ७,२३२ < ७,२०३

३) ९,८४५ < ८,९५४

४) १८,६३२ < १८,६३२

५) ७८,१९९ < ७८,९४५

६) ६५,२०१ < ५६,१०२

७) ९२,००० < ८८,९९९

८) ५१,५०५ < ५१,५०५

◆ रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिही.

५,३८४	=	५,०००	+	३००	+	८०	+	४
६,०२५	=		+		+		+	
८,४३२	=		+		+		+	
	=	५,०००	+	०	+	५०	+	५
	=	३,०००	+	०	+	०	+	५

◆ चढत्या क्रमाने संख्या लिहून पुढील तक्ता पूर्ण कर.

६,००१				
	६,००७			
				६,०१५
६,०१६				
				६,०२५

◆ उतरत्या क्रमाने संख्या लिहून पुढील तक्ता पूर्ण कर.

७५,०००		७४,९९८		
			७४,९९२	
	७४,९८९			
		७४,९८३		
				७४,९७६

◆ खालील संख्या वाच व प्रत्येक अंकाची स्थानिक किंमत लिही.

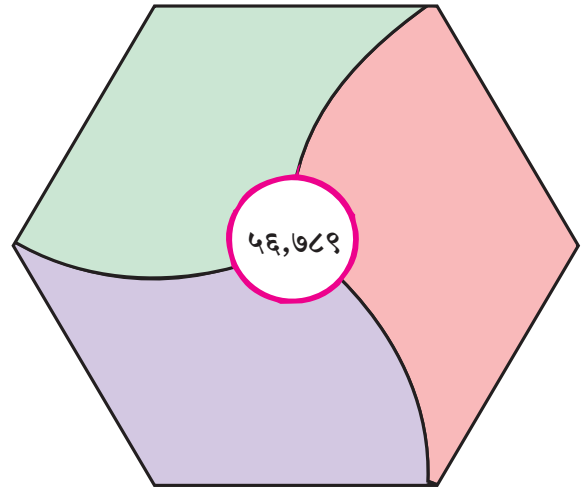
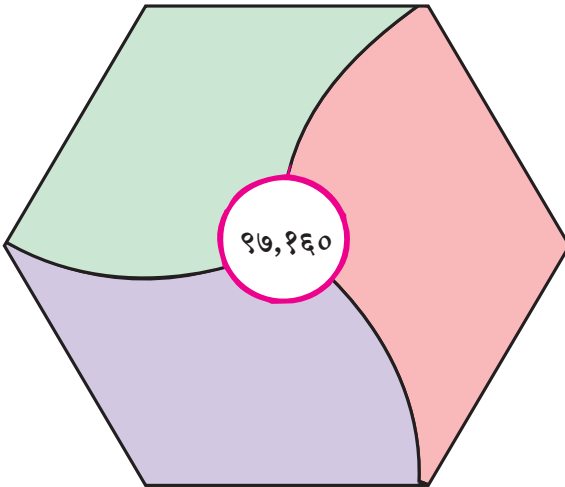
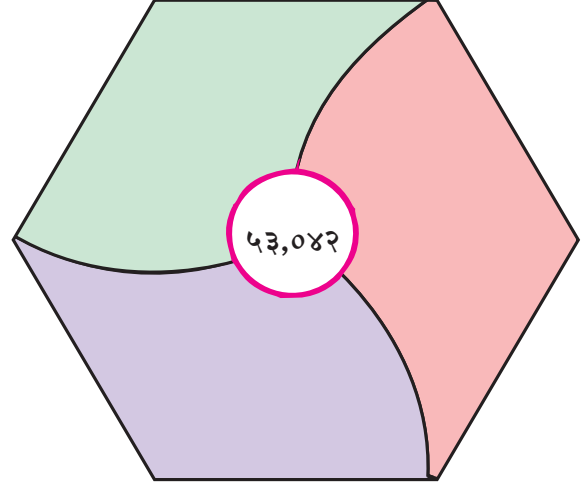
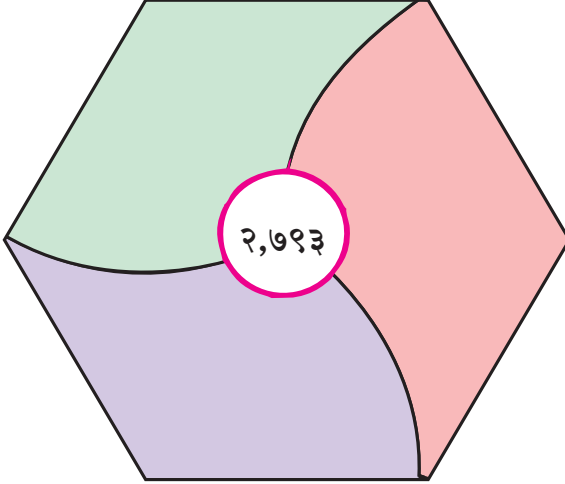
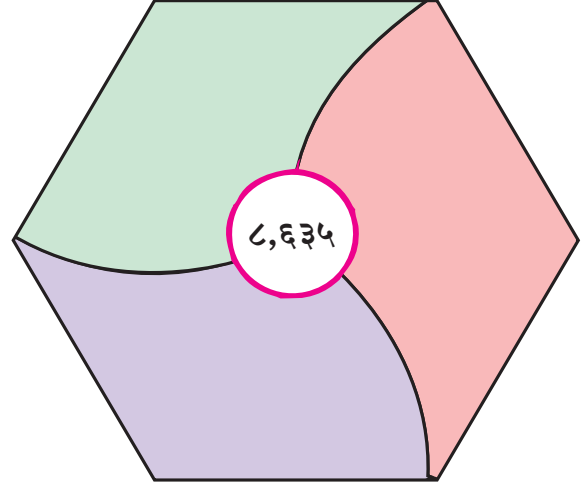
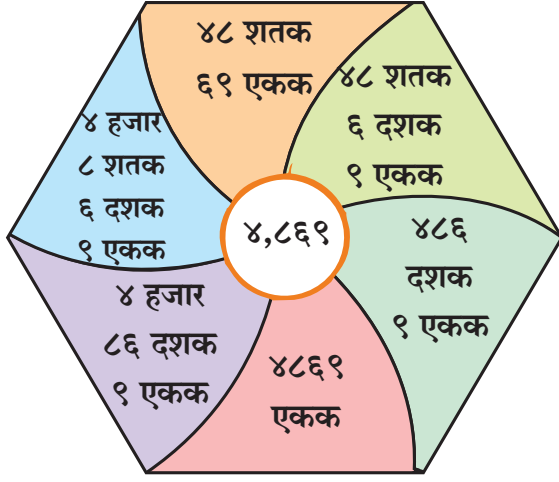
<p>१) ४,३५२</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>४</td> <td>३</td> <td>५</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td>४,०००</td> <td>३००</td> <td>५०</td> <td>२</td> </tr> </tbody> </table>	ह	श	द	ए	४	३	५	२	४,०००	३००	५०	२	<p>२) ९,८७६</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ह	श	द	ए								
ह	श	द	ए																						
४	३	५	२																						
४,०००	३००	५०	२																						
ह	श	द	ए																						
<p>३) १,५७०</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ह	श	द	ए									<p>४) ६,०९३</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ह	श	द	ए								
ह	श	द	ए																						
ह	श	द	ए																						
<p>५) २३,७१८</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		दश	ह	श	द	ए																			
दश	ह	श	द	ए																					
<p>६) ४५,००१</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ह</th> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		ह	श	द	ए																				
ह	श	द	ए																						

◆ खालील संख्येतील अधोरेखित अंकांची स्थानिक किंमत लिही.

अ.क्र.	संख्या	स्थानिक किंमत
१.	९,७८५	७००
२.	६,०४३	
३.	७७,७०७	
४.	४५,६८७	
५.	२,००९	

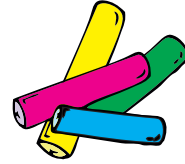

- ◆ पहिल्या चित्रात एकच संख्या वेगवेगळ्या रूपांमध्ये लिहिली आहे त्याप्रमाणे इतर संख्या वेगवेगळ्या रूपांमध्ये लिही.

◆ दिलेल्या संख्या खाली दिलेल्या तक्त्यात शोध आणि रंगव.

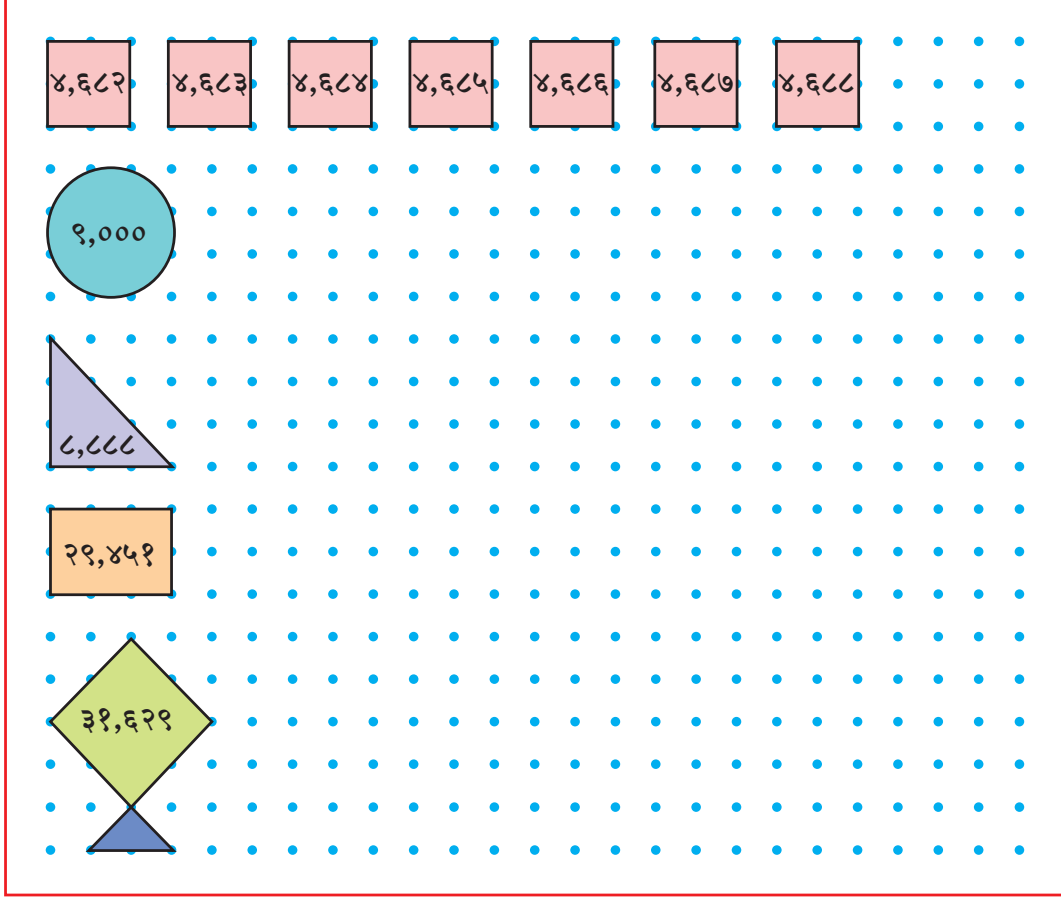
गुलाबी	हिरवा	निळा	पिवळा
नऊ हजार सातशे चव्वेचाळीस	त्रेचाळीस	सहा हजार तीनशे चौतीस	नव्वद हजार नऊशे एक
आठशे दहा	सहाशे नव्व्याण्णव	तीन हजार नऊशे छप्पन्न	तीन हजार चारशे एकव्याऐंशी
तीन हजार सातशे एकसष्ट	पंचावन्न	एकोणसत्तर	सातशे एकतीस
एकशे ऐंशी	सहा हजार तीनशे त्रेचाळीस	एकशे अठ्ठावन्न	आठशे अठ्ठ्याऐंशी
७ दशक १ एकक	५ शतक १५ एकक	२० हजार २ शतक २ दशक १ एकक	४ हजार ७ शतक २१ एकक
८ दशहजार २ हजार ४ शतक ७ दशक ८ एकक	६ हजार ४ शतक ४ दशक ८ एकक	५ शतक ४८ एकक	३ शतक १ दशक ७ एकक
९००० + ६०० + ४० + ४	१०००० + १००० + १०० + १	७०० + १० + २	५००० + ६०० + ६० + ६
२००० + ४०० + ६० + ८	८८०० + २१	७० + ६	३० + १
६ + ५० + ५०० + ५०००	९०० + २० + २		
९०० + ९	१०० + १		

◆ संख्यांची चौकट रंगव.

९,६४४	३,४८१	९२२	५१५	८८८	६,३४३
६,३३४	५,५५६	४,७२१	५,६६६	१०१	२०,२२१
८२,४७८	१५८	८१०	४३	३,९५६	९०९
२,४६८	७६	११,१०१	७१	७१२	३,७६१
५४८	८,८२१	३१	९०,९०१	९,७४४	६९
६९९	७३१	५५	६,४४८	३१७	१८०

- ◆ ठिपक्यांच्या कागदावर दाखविल्याप्रमाणे भौमितिक आकार काढ. प्रत्येक पहिल्या आकारातील संख्येच्या पुढील क्रमवार संख्या त्यापुढील आकारात लिही.

- ◆ दिलेल्या संख्येच्या लगतची मागची संख्या आणि लगतची पुढची संख्या लिही.

लगतची मागची संख्या	संख्या	लगतची पुढची संख्या
१,३६४	१,३६५	१,३६६
	४,२८७	
	५,९००	
	६,०३९	
	९४,३१७	

◆ खालील तक्ता पूर्ण कर.

अ.क्र.	संख्या	लहान संख्या	मोठी संख्या
१.	८,४३७ , ४,३२९	४,३२९	८,४३७
२.	६,०४३ , ६,३८५		
३.	९,३८१ , ६,२१८		
४.	७,०६० , ७,६९०		
५.	४,४४४ , ४०,०००		
६.	३७,९२५ , ३०,९७८		

◆ कॅलक्युलेटरवरील अंक वापरून चार अंकी संख्या तयार कर आणि त्यातील लहानात लहान व मोठ्यात मोठी संख्या लिही.

ओळ क्र.	तयार होणाऱ्या संख्या	लहान संख्या	मोठी संख्या
१.	१,१४७, १,४४७, ४,११७, ४,४७१, ७,७४१, ७,७१४, ७,४११	११४७	७७४१
२.			
३.			

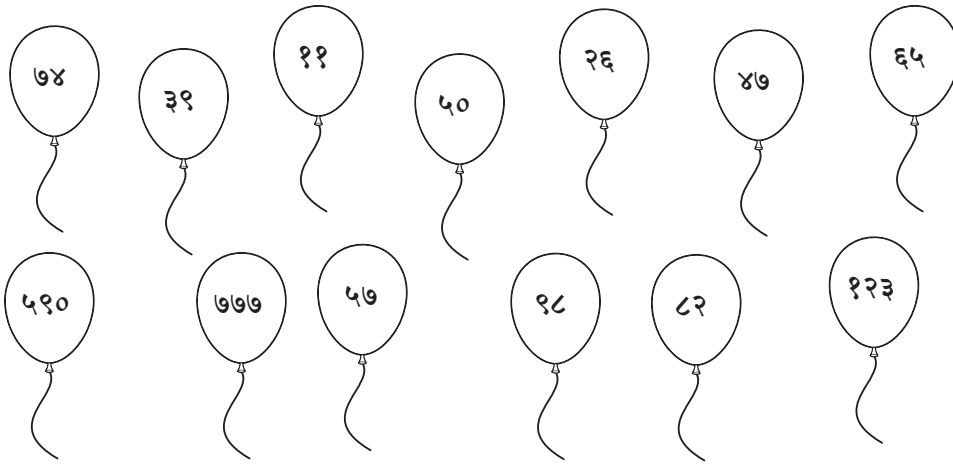
◆ खालील संख्या वाच आणि चढत्या व उतरत्या क्रमाने लिही.

संख्या	चढता क्रम	उतरता क्रम
६,४२८, ६,७२४, ६,२४५		
२,७००, २,००७, २,०७०,		
५,५५५, ५,००८, ५०,५५०		
९४,१३९, ५,८२४, ३१,६९७		
४२,३५६, ५९,६६७, २४,७९६		

◆ सारणी पूर्ण कर.

चित्र	संख्या	सम	विषम
	५	-	✓

◆ सम संख्या असलेले फुगे पिवळ्या रंगाने व विषम संख्या असलेले फुगे लाल रंगाने रंगव.

- ◆ रिकाम्या चौकटीत क्रमवार विषम संख्या लिही.

१				९	
		१७			
२५					
		४१			
			५५		
६१					७१

- ◆ आपल्याला आंतरराष्ट्रीय संख्याचिन्हे कोठे कोठे पहावयास मिळतात त्याची यादी तयार कर.

घड्याळ,

.....

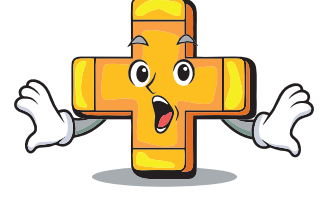
- ◆ आजूबाजूला किंवा रस्त्याने पाहिलेल्या दुचाकी व चार चाकी गाड्यांच्या नंबर प्लेटवरील संख्या आंतरराष्ट्रीय व देवनागरी संख्याचिन्हांत लिही.

दुचाकी व चार चाकी गाड्यांच्या नंबर प्लेटवरील नंबर	
आंतरराष्ट्रीय संख्याचिन्हांत	देवनागरी संख्याचिन्हांत
4646	४६४६

□□□

३. करूया बेरीज

◇ बेरीज कर.

$$८६९ + ४५६$$

	ह	श	द	ए
	१	१	१	
+		८	६	९
		४	५	६
	१	३	२	५

$$४५०६ + ३९२$$

	ह	श	द	ए
+				

$$६७९१ + ३००९$$

	ह	श	द	ए
+				

$$३०८८ + ५००१$$

	ह	श	द	ए
+				

$$७०७६ + २७०१$$

	ह	श	द	ए
+				

$$२०९८ + ४९०३$$

	ह	श	द	ए
+				

◇ सोडव.

१) ३ दशक ४ एकक + ५ शतक ६ दशक २ एकक = ५ शतक ९ दशक ६ एकक

२) ६ हजार ७ शतक ० दशक ५ एकक + ४ हजार ० शतक ६ दशक ४ एकक =

.....

३) ९ हजार ३ शतक ४ दशक २ एकक + ८ हजार ४ शतक ५ दशक ७ एकक =

.....

◇ सोडव.

१) सुधाला २४५६ रुपयांची साडी व १३२३ रुपयांचा ड्रेस खरेदी करायचा असेल तर तिला एकूण किती रुपये लागतील?

१. कोणती माहिती दिली आहे?	सुधाला २४५६ रुपयांची साडी व १३२३ रुपयांचा ड्रेस
२. काय विचारले आहे?	सुधाला एकूण रुपये लागतील
३. कोणती क्रिया करावी लागेल?	बेरीज

ह	श	द	ए

२) इराने ८७५ रुपयांची इस्त्री व १,०४२ रुपयांचा पंखा घेतला, तर तिने एकूण किती रुपयांची खरेदी केली?

१. कोणती माहिती दिली आहे?	
२. काय विचारले आहे?	
३. कोणती क्रिया करावी लागेल?	

ह	श	द	ए

३) एका वाचनालयात २,४३० पुस्तके आहेत. यावर्षी त्यांनी ७२५ पुस्तके विकत घेतली तर वाचनालयात एकूण किती पुस्तके झाली?

१. कोणती माहिती दिली आहे?	
२. काय विचारले आहे?	
३. कोणती क्रिया करावी लागेल?	

ह	श	द	ए

◆ खालील उदाहरणांतील रिकाम्या चौकटींमध्ये योग्य संख्या लिही.

ह	श	द	ए
+		३	३
	४	०	५
	७	३	८

ह	श	द	ए
+		७	५
	१	४	२
	२	८	७

ह	श	द	ए
१			
४	५		
२	६	४	०
७	१	४	६

ह	श	द	ए
१	१	१	
+	७	५	९
		०	८
	९	३	७

ह	श	द	ए
१	१		
+			
	३	६	५
	८	२	८

ह	श	द	ए
	१		
+	६	०	५
	९	१	३

◆ खालील कोडे सोडव.

		६६३ + ४७५	९५४ + ८५९	
६६४ + ४५२	→	१		६
		*	८	*
५६४ + ७४३	→	१		७
		*		*

◆ आडव्या मांडणीतील बेरीज कर.

		दश हजार	हजार	शतक	दशक	एकक
४८२ + ३६२	⇒	०	०	८	४	४
६७५ + ५२३	⇒	०	१			
७०५ + ५८४	⇒			२		
५१८ + १०९२	⇒		१		१	
७९०६ + ९५	⇒				०	१
८०७६ + ३७५२	⇒	१	१			

◆ कोडे सोडव.

$$\begin{array}{r} 1) \quad \square \quad ७ \quad २ \\ + ३ \quad \square \quad ६ \\ \hline ४ \quad ७ \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} २) \quad ३ \quad ७ \quad २ \\ + \square \quad ५ \quad \square \\ \hline ५ \quad \square \quad ६ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ३) \quad ४ \quad \square \quad \square \\ + ३ \quad ६ \quad \square \\ \hline \square \quad ९ \quad ० \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ४) \quad ६ \quad ४ \quad \square \\ + १ \quad \square \quad २ \\ \hline \square \quad ४ \quad ३ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ५) \quad २ \quad \square \quad ५ \quad ६ \\ + \square \quad २ \quad \square \quad १ \\ \hline ९ \quad ५ \quad ९ \quad ७ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ६) \quad १ \quad \square \quad \square \quad २ \\ + \square \quad २ \quad ७ \quad \square \\ \hline ८ \quad ८ \quad ८ \quad ८ \end{array}$$

◇ खालील बेरीज कर.

१) सहाशे नऊ + चारशे

२) नव्याणव हजार तीन + आठशे पंधरा

३) सतरा हजार दोनशे पाच अधिक सहा हजार तीनशे

४) नऊशे नव्याणव अधिक नऊ हजार नऊशे नव्याणव

◇ १ ते ६ मधील एक अंक एकदाच वापरून लहानात लहान व मोठ्यात मोठी बेरीज लिही.

लहानात लहान बेरीज

	□	□	□
+	□	□	□
<hr/>			
	□	□	□

मोठ्यात मोठी बेरीज

	□	□	□
+	□	□	□
<hr/>			
	□	□	□

□□□

४. करुया वजाबाकी

◆ पुढील सांकेतिक चिन्हांची संख्या लक्षात घेऊन उदाहरणे सोडव.

 = ६८	 = ८४	 = ४९	 =	 =
--	--	--	---	--

	-		=	
	-		=	
	-		=	<input type="text"/>
	-		=	<input type="text"/>

◆ वजाबाकी कर.

९८७ - ५६५					७६४८ - ३८६२					६०३७ - २७२८				
ह	श	द	ए		ह	श	द	ए		ह	श	द	ए	
-		९	८	७	-					-				
		५	६	५										
		४	२	२										
६५२३ - २८६९					९०५६ - ४१७०					२००० - १९९९				
ह	श	द	ए		ह	श	द	ए		ह	श	द	ए	
-					-					-				

◆ सोडव.

अ) ४ शतक ३ दशक ६ एकक - ४ शतक २ दशक २ एकक =

.....

आ) ७ हजार ४ शतक ८ दशक ९ एकक - ५ हजार ० शतक ४ दशक ४ एकक =

.....

इ) ९ हजार ० शतक ५ दशक ९ एकक - ८ हजार ० शतक १ दशक ३ एकक =

.....

◆ खालील उदाहरणे सोडव.

१) पारसने ७७५ रुपयांचा एक गणवेश व ६४६ रुपयांचे दप्तर खरेदी केले, तर त्याने दप्तरापेक्षा गणवेशावर किती जास्त खर्च केला ?

१. कोणती माहिती दिली आहे ?	
२. काय विचारले आहे ?	
३. कोणती क्रिया करावी लागेल ?	

ह	श	द	ए

२) एका गोदामात २,९१५ पोती बसू शकतात. आता गोदामात ४२७ पोती आहेत, तर गोदामात आणखी किती पोती बसू शकतील ?

१. कोणती माहिती दिली आहे ?	
२. काय विचारले आहे ?	
३. कोणती क्रिया करावी लागेल ?	

ह	श	द	ए

३) जिल्हा परिषद, आनेवाडी शाळेतील २०२१ साली ४ थी मधील विद्यार्थ्यांनी ७५८४ बिया जमा केल्या, त्यापैकी ५,६३५ बिया जांभळाच्या होत्या व उरलेल्या बिया सीताफळाच्या होत्या तर सीताफळाच्या बिया किती होत्या?

१. कोणती माहिती दिली आहे?	
२. काय विचारले आहे?	
३. कोणती क्रिया करावी लागेल?	

ह	श	द	ए

◆ खालील उदाहरणात रिकाम्या चौकटीमध्ये योग्य संख्या लिही.

ह	श	द	ए
-			
	८	५	८
	३	२	४
	५	३	४

ह	श	द	ए
-			
	५	४	६
	२		२
	३	३	९
	५	९	५

ह	श	द	ए
-			
	६	८	३
		३	०
		५	७
	३	२	५
	२	५	६

ह	श	द	ए
-			
			९
	४	८	९
	९	९	६
	९	९	६

◆ उभ्या मांडणीने वजाबाकी कर.

१) ७८२ - ६६३

२) ६,३८७ - ३,८७३

$$३) ७,००४ - २,०२१$$

$$४) ५,३३१ - ३,७६२$$

$$५) ८,१७३ - ४६३२$$

$$६) ९,७४५ - ८९$$

◆ रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिही.

$$\begin{array}{r} १) \quad ७ \quad \square \quad ३ \quad २ \\ - \quad २ \quad २ \quad १ \quad ५ \\ \hline \square \quad १ \quad \square \quad ७ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} २) \quad ५ \quad ४ \quad \square \quad २ \\ - \quad ३ \quad \square \quad ७ \quad १ \\ \hline २ \quad ० \quad २ \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ३) \quad ९ \quad \square \quad ९ \quad ९ \\ - \quad \square \quad ७ \quad ६ \quad \square \\ \hline \square \quad २ \quad \square \quad ४ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ४) \quad ८ \quad ७ \quad ६ \quad ५ \\ - \quad १ \quad \square \quad ३ \quad \square \\ \hline ६ \quad ९ \quad \square \quad १ \end{array}$$

◆ सोडव.

१)

दह	ह	श	द	ए
५	३	८	५	१
-	३	१	२	३

२)

दह	ह	श	द	ए
३	५	४	०	५
-	१	२	६	६

३)

दह	ह	श	द	ए
३	४	५	६	०
-	२	२	९	७

४)

दह	ह	श	द	ए
६	०	०	०	०
-	३	२	०	०

५)

दह	ह	श	द	ए
५	४	३	५	०
-	१	४	६	९

६)

दह	ह	श	द	ए
८	०	०	०	०
-	७	५	३	५

७)

दह	ह	श	द	ए
६	५	४	७	०
-	३	७	७	६

८)

दह	ह	श	द	ए
५	५	५	४	५
-	२	३	७	७

९)

दह	ह	श	द	ए
९	०	०	०	०
-	२	३	५	६

१०)

दह	ह	श	द	ए
८	८	८	८	८
-	५	९	०	९

◆ सोडव.

१) निवडणुकीत ४५,५०३ लोकांनी मतदान केले. त्यांपैकी २२,६३३ पुरुष होते व इतर स्त्रिया होत्या, तर मतदान करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या किती ?

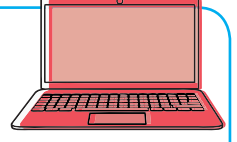
३) रमाने १५ किलोमीटर प्रवास केला. त्यापैकी ती ५३८ मीटर पायी चालली व इतर प्रवास कारने केला तर तिने कारने किती मीटर प्रवास केला ?

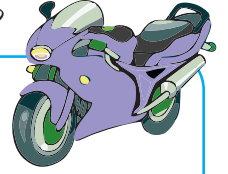
५) जोसेफने ५६,५०० रुपयांना सोफा आणि ४५,३६० रुपयांना टीव्ही खरेदी केला, तर टीव्हीपेक्षा सोफ्यावर किती जास्त खर्च झाला ?

Blank space for the answer to question 5.

२) मनिषाने ३५,६०० रुपयांचा लॅपटॉप खरेदी केला, तिने दुकानदाराला ३६,००० रुपये दिले, तर दुकानदाराने तिला किती रक्कम परत केली ?

४) गौरवने ९०,५०० रुपयांना घेतलेली मोटर बाईक ७५,३०० रुपयांना विकली तर किती कमी रकमेत ती त्याला विकावी लागली ?

६) संगीताजवळ ७८,८५० रुपये होते. तिने ६५,२०० रुपये बँकेत भरले, तर तिच्याजवळ किती रक्कम शिल्लक राहिली ?

Blank space for the answer to question 6.

- ◆ बेरीज व वजाबाकी कर. ज्या झाडांवरील उदाहरणाच्या उत्तरात शतक स्थानी ३ अंक असेल फक्त अशा मार्गाने अस्वलाला त्याच्या गुहेपर्यंत जाण्यासाठी मदत कर.

A maze with a path leading to a cave. The cave is labeled 'गुहा' (Guhā) in a pink box. The path is marked with green lines. The maze contains several trees with math problems written on them. The problems are:

- Tree 1:
$$\begin{array}{r} 6,674 \\ + \\ 1,836 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 2:
$$\begin{array}{r} 4,687 \\ - \\ 1,864 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 3:
$$\begin{array}{r} 7,279 \\ + \\ 2,084 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 4:
$$\begin{array}{r} 3,686 \\ - \\ 1,247 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 5:
$$\begin{array}{r} 1,866 \\ + \\ 1,342 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 6:
$$\begin{array}{r} 8,966 \\ + \\ 2,368 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 7:
$$\begin{array}{r} 8,427 \\ - \\ 2,196 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 8:
$$\begin{array}{r} 8,666 \\ + \\ 2,409 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 9:
$$\begin{array}{r} 3,784 \\ - \\ 1,866 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 10:
$$\begin{array}{r} 7,870 \\ + \\ 2,269 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 11:
$$\begin{array}{r} 6,080 \\ - \\ 2,661 \\ \hline \end{array}$$
- Tree 12:
$$\begin{array}{r} 6,479 \\ - \\ 4,986 \\ \hline \end{array}$$

The path starts from the bear and ends at the cave. The cave is surrounded by flowers and a rock formation.

५. समजून घेऊया गुणाकार

◆ चौकट पद्धतीने खालील गुणाकार कर.

१) ५४×१४

×	५०	४	
१०	५००	४०	
४	२००	१६	
			$\begin{array}{r} ५०० \\ + २०० \\ + ४० \\ + १६ \\ \hline ७५६ \end{array}$
$५४ \times १४ = ७५६$			

२) ६५×११

×	६०	५	
१०			
१			

३) ६२५×५

×				

४) ८०१×९

×				

५) ९००×१५

×				

६) ७८२×४६

×				

७) ५६३×१३

×				

८) ६३५×३४

×				

◇ खालील उदाहरणे सोडव.

१)

	दह	ह	श	द	ए
×			२	०	५
			५	१	
+			२	०	५
	१	०	२	५	०
	१	०	४	५	५

२)

	दह	ह	श	द	ए
×			४	६	०
			३	९	

३) सहलीसाठी प्रत्येक विद्यार्थ्यास ५५० रुपये खर्च येतो, तर शाळेतील ४० विद्यार्थ्यांना सहलीसाठी एकूण किती खर्च येईल?

४) पाणी बचत सर्वेक्षणासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याला २१ घरांना भेटी द्यावयाच्या होत्या; जर शाळेतील १५९ मुलांनी हे सर्वेक्षण पूर्ण केले, तर सर्व मुलांनी मिळून गावातील किती घरांचे सर्वेक्षण केले?

- ◆ ३, ४, ५, ६, ७ हे अंक प्रत्येकी एकदाच वापरून कोणतीही दोन अंकी व तीन अंकी संख्या तयार कर व तयार केलेल्या संख्यांचा गुणाकार कर.

तयार केलेल्या दोन अंकी संख्या	
तयार केलेल्या तीन अंकी संख्या	

१)

२)

- ◆ सोडव.

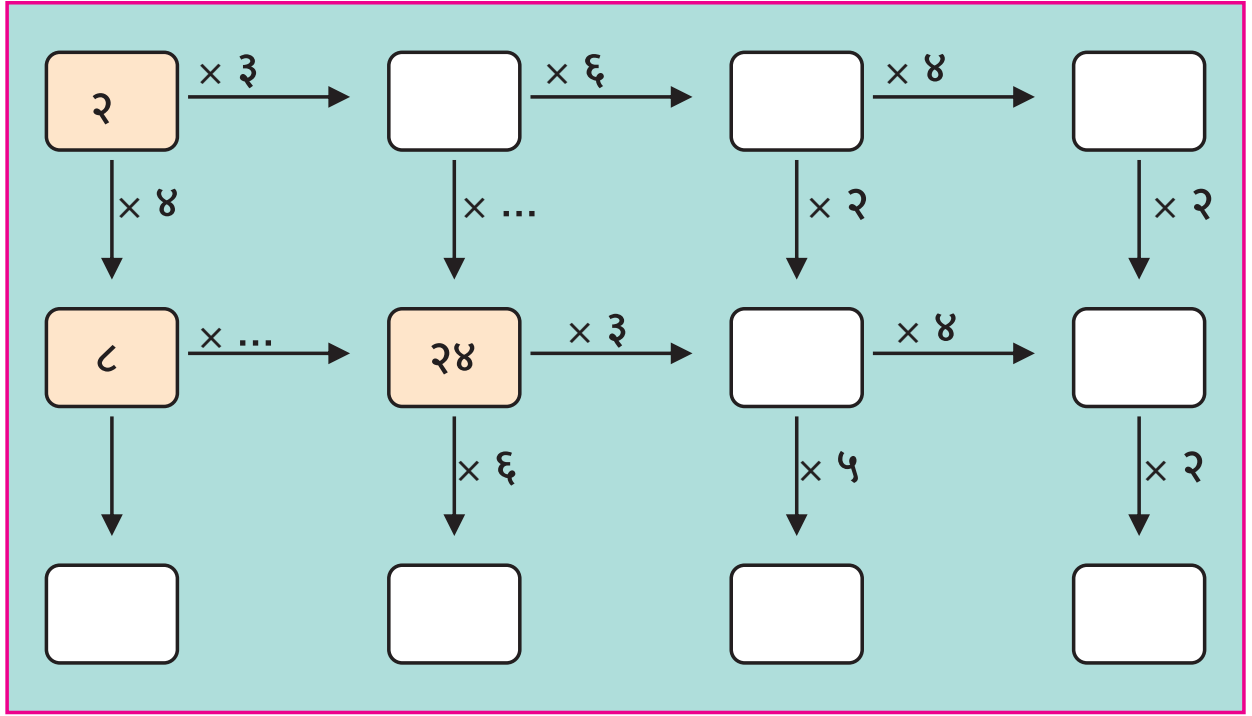
१) ४०९×६५

२) ४८५×३०

३) ६५०×५०

४) ७००×८८

◆ सोडव.

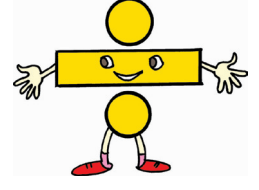
◆ रिकाम्या चौरसांमध्ये १ ते ९ मधील एक अंक एकदाच वापरून कोडे सोडव.

<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	$=$	48
\times		\times		\times		
<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	$=$	920
\times		\times		\times		
<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	\times	<input type="text"/>	$=$	46
$=$		$=$		$=$		
96		960		29		

□□□

६. समजून घेऊया भागाकार

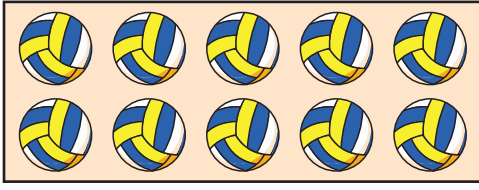

- ♦ राजाराम काकांच्या बागेत काही मुले नेहमी फिरायला येत. त्यांना काका दरवेळी बागेतील फळे खायला देत. ती सर्वांना समान वाटून घ्यायला सांगत असत. दरवेळी आलेली मुले व त्यांना दिलेली फळे पुढे चौकटीत दिली आहेत. त्यावरून प्रत्येकाला दरवेळी किती फळे मिळतील? समान वाटल्यावर किती शिल्लक राहतील ते लिही.

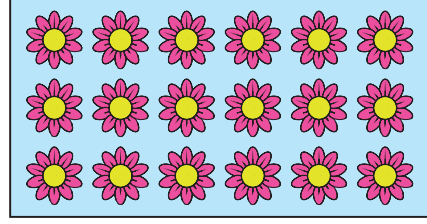
वाटप केलेली फळे	किती जणांत फळे वाटली	प्रत्येकाला किती फळे मिळतील	समान वाटणी केल्यावर किती फळे शिल्लक राहतील

◇ चित्राच्या सहाय्याने भागाकाराची उदाहरणे तयार कर.

$$१० \div ५ = \boxed{}$$

$$१० \div \boxed{} = ५$$

$$\dots \div \dots = \boxed{}$$

$$\dots \div \dots = \boxed{}$$

◇ भागाकार कर आणि बाकी काढ.

१) २७ चेंडूंची ४ समान गटात वाटणी कर.

प्रत्येक गटात किती चेंडू असतील? =

समान गटात विभागणी केल्यावर

उरलेल्या चेंडूंची संख्या =

४)	२७	-	६	प्रत्येकाला किती
		२४	-	०३	एकूण किती
		०३	-	०३	किती वाटले
		०३	-	०३	वाटल्यावर उरलेले चेंडू

२) एका डब्यात ५४ गोट्या आहेत. प्रत्येकाला ९ याप्रमाणे समान वाट.

किती जणांना गोट्या मिळतील? =

प्रत्येकाला किती

गोट्या वाटून झाल्यावर शिल्लक

गोट्यांची संख्या =

)		-		किती जणांना
			-		एकूण किती
			-		किती वाटले
			-		वाटल्यावर शिल्लक राहतील

३) तुझ्याकडे ७२ रुपये आहेत त्याची ८ मित्रांमध्ये समान वाटणी कर.

प्रत्येक मित्राला किती रुपये मिळतील? =

किती जणांना

प्रत्येकाला समान रक्कम दिल्यावर

उरलेले रुपये =

)		-		प्रत्येकाला किती
			-		एकूण किती
			-		किती वाटले
			-		वाटल्यावर उरलेले रुपये

◆ भागाकार कर. भाज्य, भाजक, भागाकार व बाकी लिही.

<p>१) $24 \div 4$</p> <p>भाजक... 4) 24 ... भाज्य</p> <p>24 ... भागाकार</p> <p>00 बाकी</p>	<p>२) $49 \div 7$</p> <p>भाजक... 7) 49 ... भाज्य</p> <p>49 ... भागाकार</p> <p>00 ... बाकी</p>
<p>३) $68 \div 4$</p>	<p>४) $71 \div 7$</p>
<p>५) $30 \div 3$</p>	<p>६) $70 \div 7$</p>

◆ उत्तरे लिही.

एका खोक्यात ६ आंबे मावतात, तर ३६ आंब्यांसाठी एकूण किती खोकी लागतील ?

१. कोणती माहिती दिली आहे ?
२. काय विचारले आहे ?
३. कोणती क्रिया करावी लागेल ?
४. किती खोकी लागली ?

७२ वह्या ९ मुलांना समान वाटल्या, तर प्रत्येक मुलाला किती वह्या मिळतील ?

१. कोणती माहिती दिली आहे ?
२. काय विचारले आहे ?
३. कोणती क्रिया करावी लागेल ?
४. किती मुलांना वह्या मिळाल्या ?

◆ खालील सारणी पूर्ण कर.

भाज्य	भाजक	भागाकार	बाकी
३५	७	५	०
४२	६		०
५७	९		
८४	८		
७०		१०	

◆ रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही.

१) $५ \times ८ = ४०$

$४० \div \square = ५$ $४० \div \square = ८$

२) $६ \times ९ = ५४$

$५४ \div ९ = \square$ $५४ \div ६ = \square$

३) $८ \times ७ = ५६$

$५६ \div \square = ८$ $५६ \div \square = ७$

४) $४ \times \square = ३६$

$३६ \div ४ = \square$ $३६ \div ९ = \square$

५) $\square \times \square = ३०$

$३० \div ५ = \square$ $३० \div ६ = \square$

६) $५ \times १ = \square$

$५ \div \square = १$ $\square \div १ = ५$

◆ दोन संख्यांचा गुणाकार ७२ आहे, त्यापैकी एक संख्या ८ असल्यास दुसरी संख्या कोणती?

◆ सोडव.

१) $६० \div ६$

२) $४० \div २$

३) $८० \div ४$

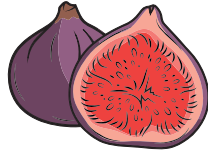
४) $६० \div २$

५) $८० \div ८$

६) $७० \div ७$

◆ खालील उदाहरणे सोडव.

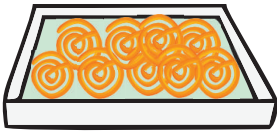
१) ४२ अंजीर ६ मुलांना समान वाटली, तर प्रत्येकाला किती अंजीर मिळतील?

२) एका खोलीत ३ बेड याप्रमाणे वसतिगृहातील सर्व खोल्यांत २७ बेड आहेत, तर वसतिगृहात खोल्या किती?

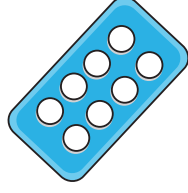

३) प्रत्येक बॉक्समध्ये ९ जिलेबी याप्रमाणे ४६ जिलेबींचे किती बॉक्स तयार होतील? किती जिलेबी शिल्लक राहतील?

४) एका रांगेत ९ मुले याप्रमाणे ३६ मुलांच्या किती रांगा तयार होतील?

५) ८ गोळ्यांचे एक पाकीट याप्रमाणे ६६ गोळ्यांची किती पाकीटे तयार होतील? किती गोळ्या शिल्लक राहतील?

६) एका पेनची किंमत ५ रुपये आहे, तर ९५ रुपयांमध्ये किती पेन येतील?

◇ डोके चालव.

६०	÷ ५		÷ ३	
÷ २		÷ २		÷ २
	÷ ५		÷ ३	

७२	÷ ४		÷ २	
÷ २		÷ ३		÷ ३
	÷ ६		÷ २	

◆ डोके चालव.

१६	÷		=	४	÷		=	२
×		+		×		×		×
२	+		=		÷		=	
=		=		=		=		=
	-	८	=		÷		=	४
÷		÷		+		-		×
४	×		=		-		=	
=		=		=		=		=
	×		=	३२	÷		=	१६

७. नाणी व नोटांचा उपयोग करूया

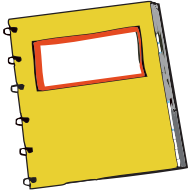
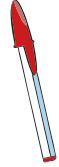
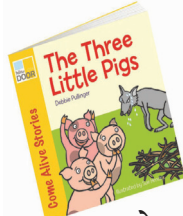

◇ रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही.

नोटांची संख्या	रक्कम
२००० रुपयांची × १ नोटा =	₹
५०० रुपयांच्या × ४ नोटा =	₹
२०० रुपयांच्या × ६ नोटा =	₹
१०० रुपयांच्या × ३ नोटा =	₹
५० रुपयांच्या × ५ नोटा =	₹
एकूण	₹

◇ २० रुपयांचे सुट्टे म्हणजे...

◆ स्टेशनरी दुकानात तू खरेदी केलेल्या खालील वस्तूंचे बील स्वतः बनव.

				
५ रुपये	२० रुपये	७ रुपये	४५ रुपये	३१५ रुपये

स्टेशनरी स्टोअर्स

नाव :

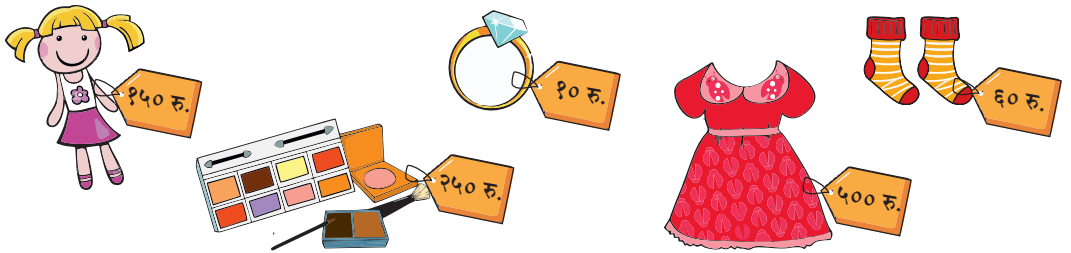
वस्तू	दर (रु.)	नग	रुपये
पेन्सिल	५	५	२५
वही	१२
पेन	६
पुस्तक	५
स्कूल बॅग	२
एकूण

एकूण अक्षरी रक्कम रु. :

एकदा विकलेला माल परत घेतला जाणार नाही.
कृपया आपला माल तपासून घेणे.

सही

◆ शबानाकडे १,००० रुपये आहेत. खालील दिलेल्या वस्तूपैकी ती कोणकोणत्या व किती वस्तू खरेदी करू शकेल त्या वस्तूंची नावे लिही ?

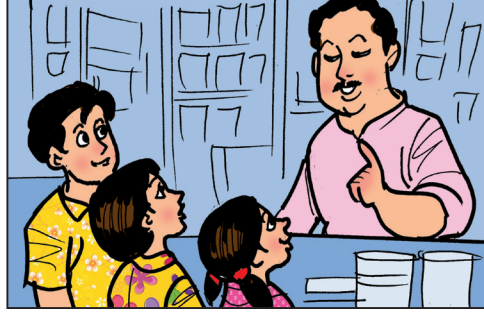

उदा. दोन रंगपेट्या = ५०० रु.

एक फ्रॉक = ५०० रु.

.....
.....
.....

- ◆ संजना, अबीर आणि मीनू यांनी एकाच प्रकारची कंपास पेटी प्रत्येकी १३५ रुपये दुकानदारास देऊन खरेदी केली, तर खालील रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही.

शंभर रुपयांच्या नोटा
वीस रुपयांच्या नोटा
पाच रुपयांच्या नोटा

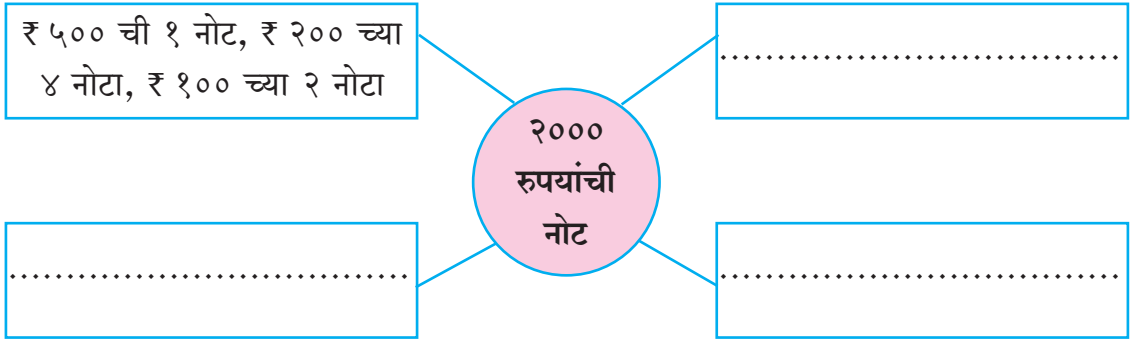

पन्नास रुपयांच्या नोटा
वीस रुपयांच्या नोटा
पाच रुपयांच्या नोटा

वीस रुपयांच्या नोटा
दहा रुपयांच्या नोटा
पाच रुपयांच्या नोटा

- ◆ अजयकडे २,००० रुपयांची नोट होती. त्याने दुकानदाराला सुटे मागितले, तर दुकानदार किती प्रकारे सुटे देऊ शकेल?

- ◆ डोके चालव.

मुले	असलेले रुपये	एकूण नोटा	कोणकोणत्या नोटा असतील ?
प्राजक्ता	५००	१६	
पृथ्वीराज	५००	९	

❖ रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिही.

२० रुपयाच्या ५ नोटा

५० रुपयाच्या २ नोटा

१०० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य २० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

१०० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य ५० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

२० रुपयाच्या २५ नोटा

५० रुपयाच्या १० नोटा

५०० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य २० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

५०० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य ५० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

₹ ५०० + ₹ ५०० + ₹ ५०० + ₹ ५००

₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २००

₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २०० + ₹ २००

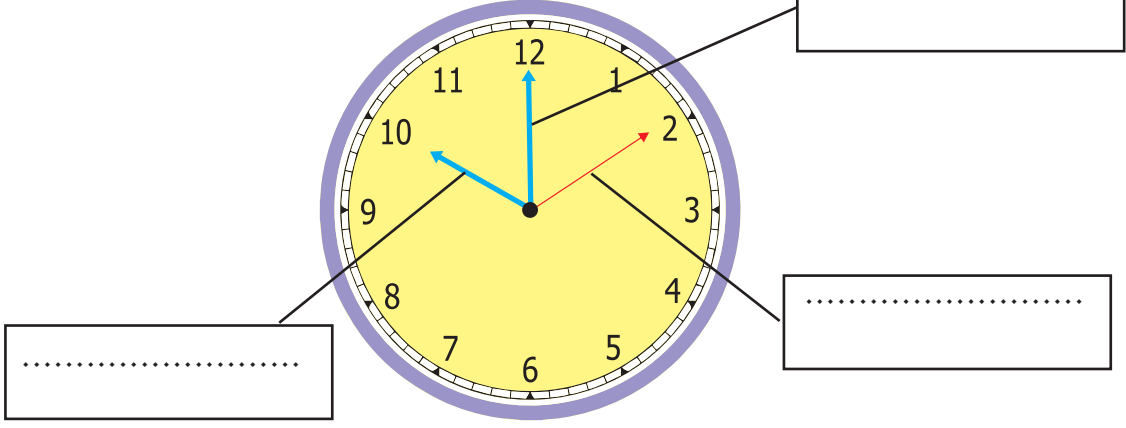
२००० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य ५०० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

२००० रुपयाच्या नोटेचे मूल्य २०० रुपयाच्या नोटेच्या मूल्याच्या असते.

□□□

८. कालमापन शिकूया

◇ घड्याळातील काट्यांची नावे लिही.

◇ पुढील सारणी पूर्ण कर.

अ. क्र.	तास काटा	मिनिट काटा	किती वाजून	किती मिनिटे
१)	२ च्या पुढे	४ वर	२ वाजून	२० मिनिटे
२)	४ च्या पुढे	७ वर		
३)	१२ च्या पुढे	२ वर		
४)	१० च्या पुढे	८ वर		
५)	१ च्या पुढे	११ वर		

◇ सारणी पूर्ण कर.

अ. क्र.	किती वाजून	किती मिनिटे	तास काटा	मिनिट काटा
१)	१ वाजून	१० मिनिटे	१ च्या पुढे	२ वर
२)	७ वाजून	५० मिनिटे		
३)	११ वाजून	३५ मिनिटे		
४)	३ वाजून	२० मिनिटे		
५)	६ वाजून	५ मिनिटे		

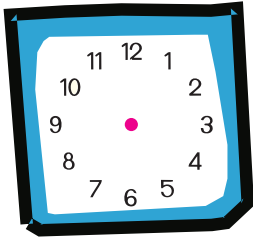
◆ सारणी पूर्ण कर.

अ. क्र.	तास काटा	मिनिट काटा	किती वाजून	किती मिनिटे	व्यवहारी वाचन
१)	२ च्या पुढे	३ वर	२ वाजून	१५ मिनिटे	सव्वा दोन
२)	४ च्या पुढे	६ वर			
३)	१२ च्या पुढे	९ वर			
४)	१० वर	३ वर			
५)	१ च्या पुढे	९ वर			

◆ सारणी पूर्ण कर.

अ. क्र.	व्यवहारी वाचन	तास काटा	मिनिट काटा	किती वाजून	किती मिनिटे
१)	साडे तीन	३ च्या पुढे	६ वर	३ वाजून	३० मिनिटे
२)	पावणे नऊ				
३)	सव्वा तीन				
४)	साडे सहा				
५)	पावणे दहा				

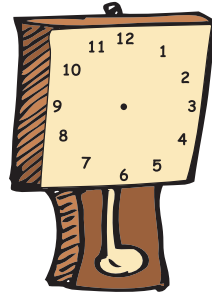
◆ सांगितलेली वेळ घड्याळात दाखव.

४ वाजून ५५ मिनिटे

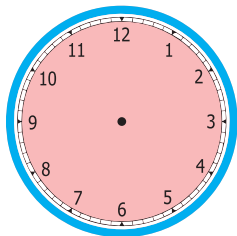
११ वाजून ४० मिनिटे

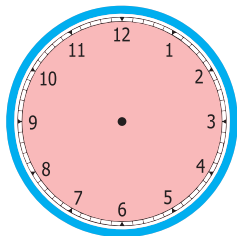
७ वाजून १० मिनिटे

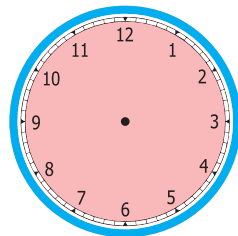
१२ वाजले

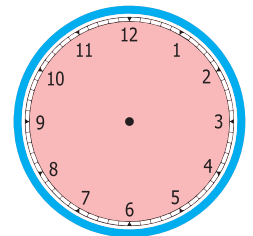
सव्वा

अडीच

पावणे दोन

पाऊण

दिनदर्शिका

◆ दिनदर्शिका पाहून प्रश्नांची उत्तरे लिही.

फेब्रुवारी २०२०		दिनदर्शिका			
र रविवार		२	९	१६	२३
सो सोमवार		३	१०	१७	२४
मं मंगळवार		४	११	१८	२५
बु बुधवार		५	१२	१९	२६
गु गुरुवार		६	१३	२०	२७
शु शुक्रवार		७	१४	२१	२८
श शनिवार	१	८	१५	२२	२९

फेब्रुवारी २०२१		दिनदर्शिका			
र रविवार		७	१४	२१	२८
सो सोमवार	१	८	१५	२२	
मं मंगळवार	२	९	१६	२३	
बु बुधवार	३	१०	१७	२४	
गु गुरुवार	४	११	१८	२५	
शु शुक्रवार	५	१२	१९	२६	
श शनिवार	६	१३	२०	२७	

फेब्रुवारी २०२० व फेब्रुवारी २०२१ च्या महिन्यांचे निरीक्षण करून पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

१) फेब्रुवारी महिन्यातील एकूण दिवस कोणत्या वर्षी जास्त आहेत?

२) फेब्रुवारी २०२० मध्ये कोणता वार सर्वाधिक वेळा आला आहे.

३) फेब्रुवारी २०२१ मधील सर्व वार प्रत्येकी किती वेळा आले आहेत?

४) एकच वार असणाऱ्या तारखांमध्ये किती दिवसांचा फरक असतो?

५) फेब्रुवारी २०२० मध्ये कोणत्या तारखांना शनिवार आला आहे ते लिही.

६) शाळेत १६ फेब्रुवारी २०२० ते २९ फेब्रुवारी २०२० पर्यंत विविध वैज्ञानिक उपक्रम राबविले गेले, तर किती दिवस उपक्रम राबविले गेले?

७) वरीलपैकी कोणते वर्ष लीप वर्ष आहे?

◆ तुझ्या घरातील या वर्षीची दिनदर्शिका पाहून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- १) शाळेची सहल २६ नोव्हेंबर ते ३ डिसेंबर या कालावधीत ठरली आहे तर सहल किती दिवसांची होईल?
- २) शाळेमध्ये २ ऑक्टोबर ते १५ ऑक्टोबर या कालावधीत दररोज स्वच्छता अभियान साजरे केले जाणार आहे, तर स्वच्छता अभियानाचा एकूण कालावधी किती असेल?
- ३) या वर्षीच्या जून महिन्यामध्ये गुरुवारी येणाऱ्या तारखा लिही.
- ४) ९ मे रोजी सोमवार आहे, तर त्याच महिन्यात कोणकोणत्या तारखांना सोमवार येईल?
- ५) आपल्या प्रजासत्ताक दिनानंतर स्वातंत्र्यदिन कितव्या दिवशी येतो?
- ६) सलग दोन गुरुवारच्या तारखांमधील फरक किती दिवसांचा असतो?
- ७) तुझ्या घरातील सर्वांचा वाढदिवस केव्हा असतो ते शोधून त्या त्या तारखेच्या रकान्यात नावे लिही.

◆ संख्यापट्टीवर वर्षे लिहिली आहेत. ती पाहून विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिही.

१) दिलेल्या संख्यापट्टीवरील रिकाम्या जागी येणारी वर्षे लिही.

	२०१२		२०१४		२०१६	२०१७		२०१९		२०२१
--	------	--	------	--	------	------	--	------	--	------

- २) तुझ्या जन्मवर्षाभोवती वर्तुळ कर.
- ३) तुझा पाचवा वाढदिवस कोणत्या वर्षी होता ते लिही.
- ४) २०२१ साली तू किती वर्षांचा झालास ते लिही.
- ५) तुझा दहावा वाढदिवस कोणत्या वर्षी येईल ते लिही.

◆ जोड्या लाव.

१ मिनिट	१ तास	१ सप्ताह	१ दिवस
१६८ तास	१४४० मिनिटे	६० सेकंद	३६०० सेकंद

□□□

१. शाब्दिक उदाहरणे सोडवूया

- ◆ एका ग्रंथालयात ३,५६८ गोष्टींची पुस्तके व १,२४५ कविता संग्रह आहेत, तर त्या ग्रंथालयात एकूण किती पुस्तके आहेत?

१) कोणती माहिती दिली आहे?

ह	श	द	ए

२) काय विचारले आहे?

३) कोणती क्रिया करावी लागेल?

ग्रंथालयातील एकूण पुस्तके

- ◆ एका गोदामात गव्हाची २३,७४६ पोती व तांदूळाची १२,८९१ पोती आहेत, तर गोदामातील धान्यांची एकूण पोती किती?

१) कोणती माहिती दिली आहे?

दश	ह	श	द	ए

२) काय विचारले आहे?

३) कोणती क्रिया करावी लागेल?

गोदामातील धान्यांची एकूण पोती

- ◆ एका वीटभट्टीवर एकूण ३२,४०० विटांपैकी १७,८५० विटा भाजलेल्या आहेत व राहिलेल्या विटा कच्च्या आहेत, तर कच्च्या विटांची संख्या किती?

१) कोणती माहिती दिली आहे?

दश	ह	श	द	ए

२) काय विचारले आहे?

३) कोणती क्रिया करावी लागेल?

कच्च्या विटांची संख्या

- ◆ बाबांनी १४,५४९ रुपयांचा मोबाईल फोन खरेदी केला आणि दुकानदाराला १५,००० रुपये दिले, तर दुकानदार बाबांना किती रक्कम परत करेल?

१) कोणती माहिती दिली आहे?

.....

२) काय विचारले आहे?

.....

३) कोणती क्रिया करावी लागेल?

दश	ह	श	द	ए

- ◆ एका तालुक्यात कालपर्यंत एकूण कोरोनाबाधित रुग्णांची संख्या ७,६८२ होती. आज त्यापैकी १,४३९ रुग्ण बरे झाले व २३५ नवीन रुग्णांची नोंद झाली तर सध्या एकूण कोरोनाबाधित रुग्ण किती आहेत?

- ◆ एका शहरात २,७८९ पुरुष व ३,९८७ स्त्रिया आहेत. त्यापैकी ४,८७९ लोकांनी कोरोनाची लस घेतली, तर लस न घेतलेल्या लोकांची संख्या किती?

- ◆ वेदांतला आईने १८,७५० रुपये दिले. त्यातील १२,८०० रुपये शालेय फी व ५,००० रुपये सहलीची वर्गणी त्याने शिक्षकांकडे जमा केली, तर तो आईला किती रुपये परत करेल?

- ◆ एका नाटकाच्या शो साठी ५०,००० रुपये खर्चाचा अंदाज केला होता, प्रत्यक्षात त्यातील कलाकारांचे मानधन ३८,००० रुपये व स्टेजवरील खर्च ११,५०० रुपये झाला, तर अंदाजे रक्कम व प्रत्यक्ष खर्च यातील फरक किती?

- ◆ एका विद्यालयात ३५,७३६ मुले आणि ४०,५९९ मुली शिक्षण घेत होते, त्यातील १३,५९९ मुले-मुली पदवी शिक्षणासाठी विद्यालय सोडून गेले, तर आता त्या विद्यालयात किती विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत?

◊ दिलेल्या माहितीवरून बेरजेचे उदाहरण तयार कर व सोडव.
गणोरे गावची लोकसंख्या १६,९०७ व सावरगावची लोकसंख्या १४,०९८

◊ दिलेल्या माहितीवरून वजाबाकीचे उदाहरण तयार कर व सोडव.
जंगलातील सागाची झाडे १८,१२० व कडुलिंबाची झाडे ९,३४५.

◊ दिलेल्या माहितीवरून बेरीज व वजाबाकीचे उदाहरण तयार कर व सोडव.
पुरुष ३०,१०५ व स्त्रिया २९,९९९ आणि साक्षर स्त्री-पुरुष ४३,५४३

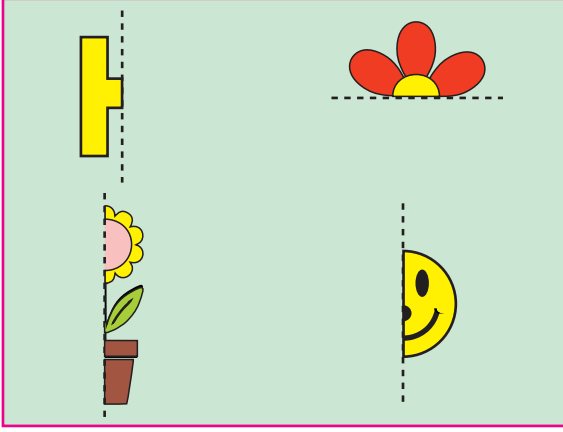
१०. अपूर्णाकांशी गट्टी

◆ अर्धा ($\frac{१}{२}$) ची ओळख व सराव.

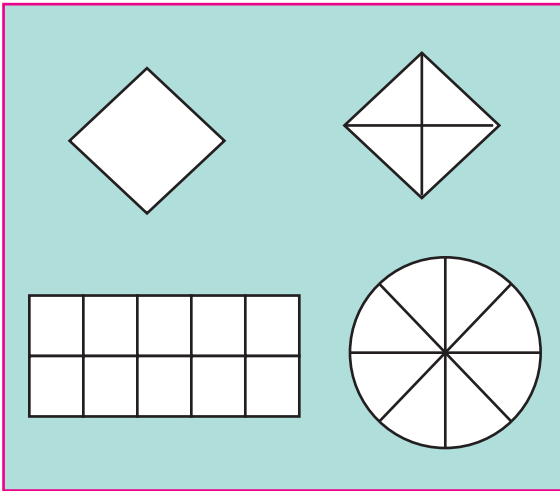

कोणत्याही एका वस्तूचे दोन समान भाग करून त्यांतील एक भाग घेतला, तर तो त्या वस्तूचा अर्धा भाग होतो.

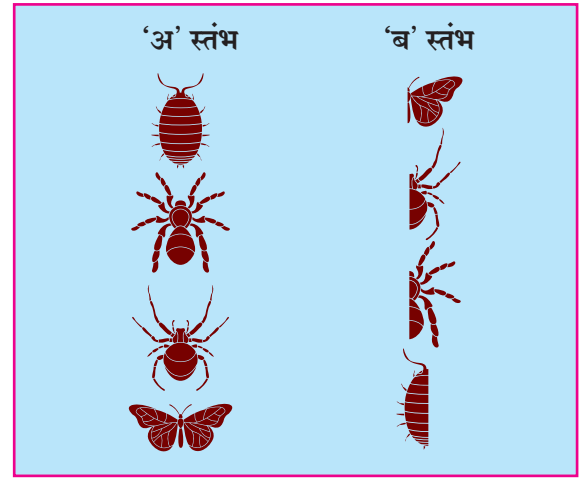
१) खालील चित्रांचा उरलेला अर्धा भाग काढून चित्र पूर्ण कर.

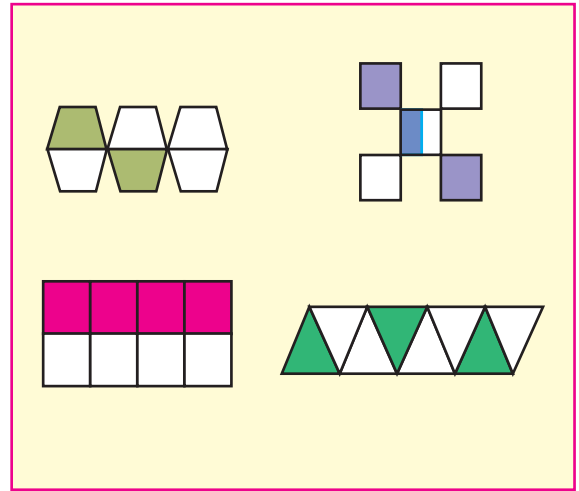
३) खालील आकारांचा $\frac{१}{२}$ भाग रंगव.

२) अ स्तंभातील चित्राचा अर्धा भाग शोध व जोडी लाव.

४) खालीलपैकी $\frac{१}{२}$ भाग रंगविलेल्या आकृतीला (✓) अशी खूण कर.

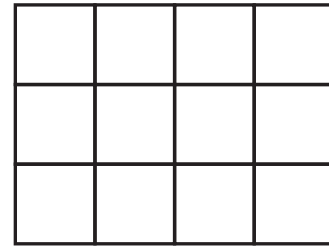
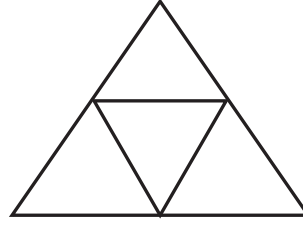
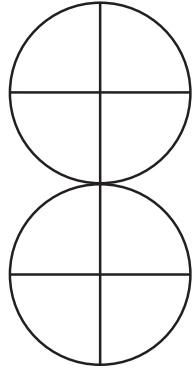
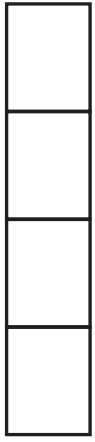

◇ पाव $\left(\frac{१}{४}\right)$ ची ओळख व सराव.

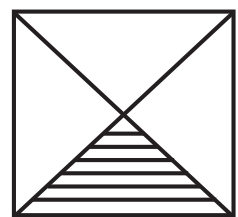
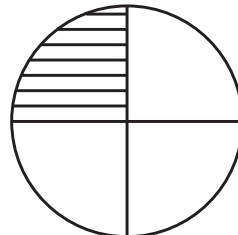
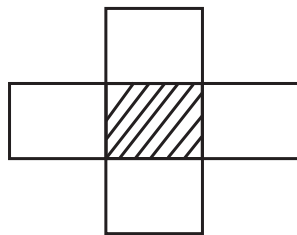
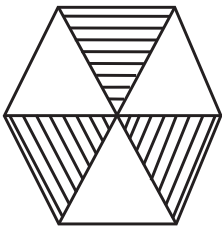

कोणत्याही एका वस्तूचे चार समान भाग करून त्यांतील एक भाग घेतला, तर तो त्या वस्तूचा पाव भाग होतो. पूर्ण वस्तूचा पाव भाग $\frac{१}{४}$ या अपूर्णाकाने दाखवितात.

१) खालील आकृत्यांचा $\frac{१}{४}$ भाग रंगव.

२) खालीलपैकी कोणत्या आकृतीतील रंगविलेला भाग $\frac{१}{४}$ अपूर्णाक दाखवितो त्याखालील चौकटीत (✓) अशी खूण कर.

◆ पाऊण $\left(\frac{३}{४}\right)$ ची ओळख व सराव.

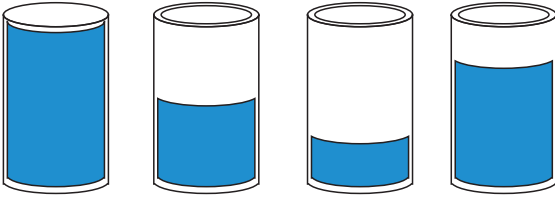

कोणत्याही एका वस्तूचे चार समान भाग करून त्यांतील तीन भाग घेतले, तर तो त्या वस्तूचा पाऊण भाग होतो. पूर्ण वस्तूचा पाऊण भाग $\frac{३}{४}$ या अपूर्णाकाने दाखवितात.

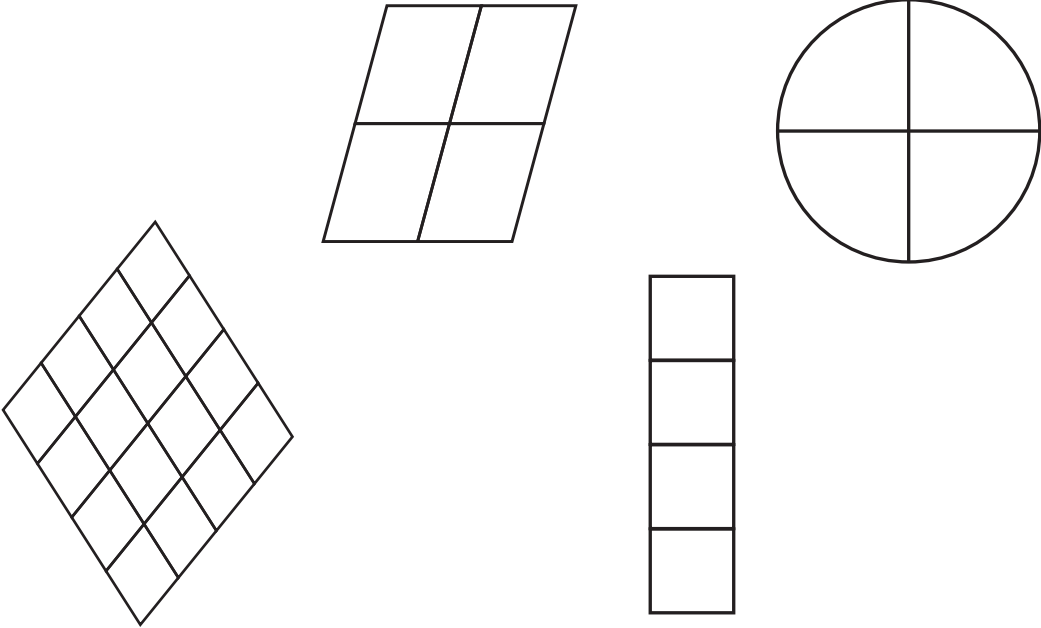
१) आकृतीच्या चार समान भागांपैकी तीन भाग तुझ्या आवडीच्या रंगाने रंगव.

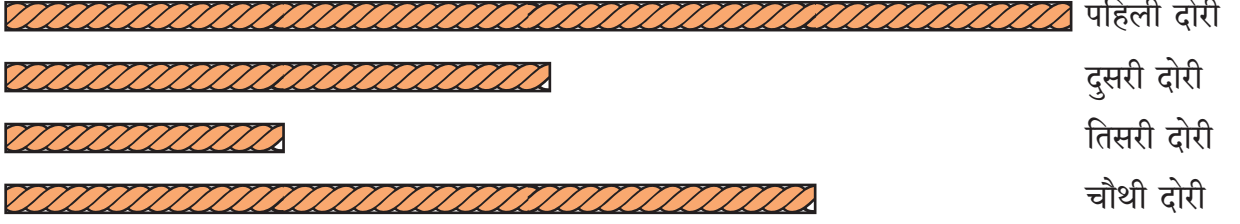
२) पूर्ण ग्लासच्या $\frac{३}{४}$ भाग (पाऊण) पाणी असलेल्या ग्लासला (✓) अशी खूण कर.

३) खालील आकृत्यांचा $\frac{३}{४}$ भाग रंगव.

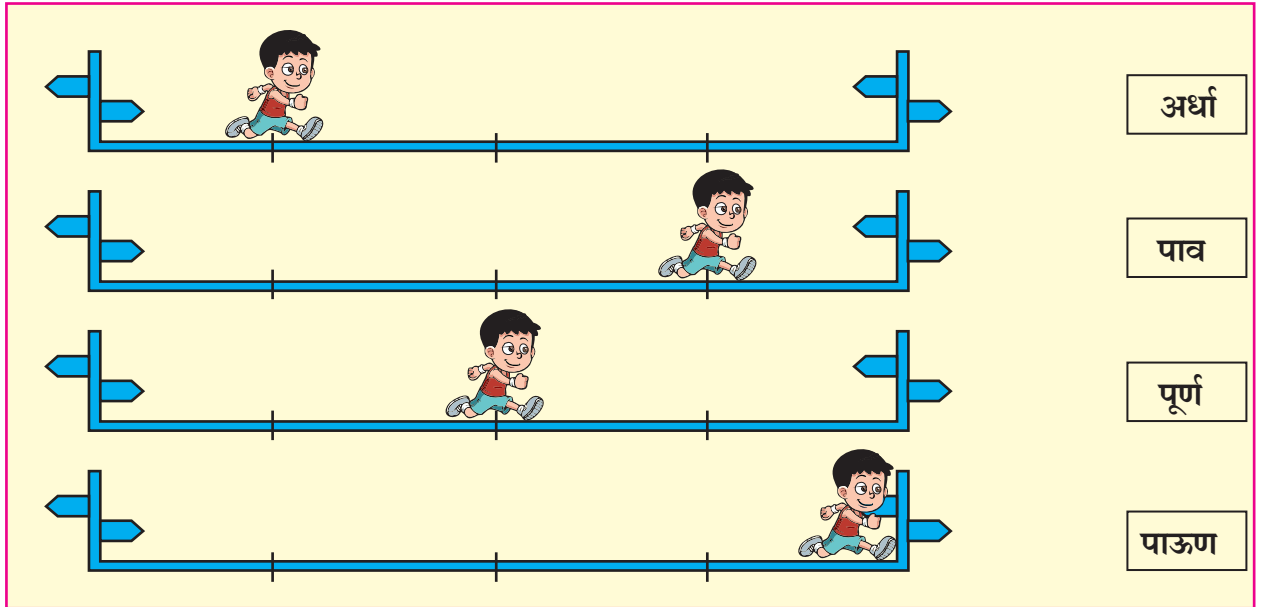

४) खालील दोरी आणि तिचे केलेले भाग पहा आणि कृती पूर्ण कर.

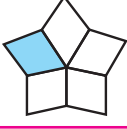

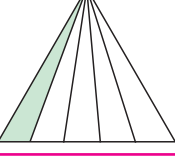

- दुसऱ्या दोरीची लांबी पहिल्या दोरीच्या $\frac{1}{2}$ आहे.
- दोरीची लांबी दुसऱ्या दोरीच्या $\frac{1}{2}$ आहे.
- तिसरी दोरी दोरीच्या लांबीच्या $\frac{1}{4}$ आहे.
- दोरीची लांबी पहिल्या दोरीच्या लांबीच्या $\frac{3}{4}$ आहे.
- पहिल्या दोरीची लांबी ६ मीटर असेल तर दुसऱ्या दोरीची लांबी मीटर असेल.

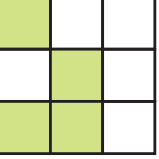

५) खालील चित्र बघ आणि जोडी लाव.

◇ रंगविलेला आणि न रंगविलेला भाग अपूर्णाक रूपात लिही.

आकार	रंगविलेला अपूर्णाक	अपूर्णाकाचे वाचन	न रंगविलेला अपूर्णाक	अपूर्णाकाचे वाचन
				
				
				
				

◇ सारणी पूर्ण कर.

चित्ररूपात	रंगविलेला अपूर्णाक	अपूर्णाकाचे वाचन	बेरीज रूपात	किती वेळा	गुणाकार रूपात	पट रूपात
	$\frac{4}{9}$	चार छेद नऊ	$\frac{1}{9} + \frac{1}{9} + \frac{1}{9} + \frac{1}{9}$	४ वेळा $\frac{1}{9}$	$4 \times \frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$ ची ४ पट
						
						
						

पूर्णाकयुक्त अपूर्णाक

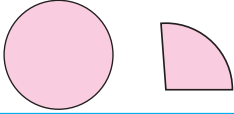
◆ समजून घे व तक्ता पूर्ण कर.

$\frac{5}{8}$			$9\frac{9}{8}$		
<input type="text"/>			<input type="text"/>		
<input type="text"/>					<input type="text"/>
$\frac{94}{2}$			<input type="text"/>		
<input type="text"/>			$9\frac{3}{2}$		

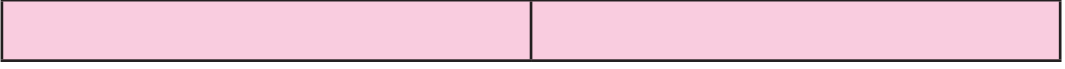

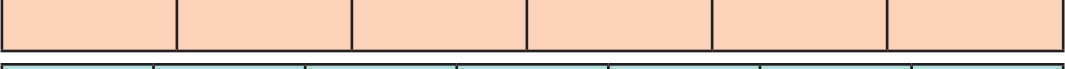

◆ दिलेल्या अपूर्णाकाएवढा अपूर्णाक आकृत्यांमध्ये रंगवून दाखव.

साडे तीन	
सव्वा चार	
पावणे तीन	
अडीच	

◆ खालील सारणी पूर्ण कर.

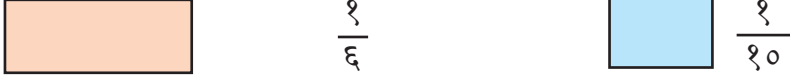
अपूर्णांक वाचन	आकृती	अर्थ	अंकांत लेखन
सव्वा		एक पूर्ण आणि पाव	$1 \frac{1}{4}$
दीड			$1 \frac{1}{2}$
पावणे दोन			
			$3 \frac{1}{2}$
			$2 \frac{1}{4}$
पावणे चार			

◆ अपूर्णांक पट्ट्या पहा, समजून घे. रिकाम्या जागी लहान, मोठा किंवा बरोबर यांपैकी योग्य शब्द लिही.

	१ पूर्ण
	$\frac{2}{10}$
	$\frac{3}{10}$
	$\frac{4}{10}$
	$\frac{5}{10}$
	$\frac{6}{10}$
	$\frac{7}{10}$
	$\frac{8}{10}$
	$\frac{9}{10}$
	१०

 $\frac{1}{4}$ हा अपूर्णाक $\frac{1}{2}$ पेक्षा आहे.

 $\frac{1}{6}$ हा अपूर्णाक $\frac{1}{10}$ पेक्षा आहे.

 $\frac{1}{9}$ आणि $\frac{1}{7}$ हे दोन्ही अपूर्णाक आहेत.

- खालील अपूर्णाकांच्या जोड्या पहा. वरील अपूर्णाक पट्ट्यांच्या मदतीने लहान मोठेपणा ठरव व $<$, $>$, $=$ यांपैकी योग्य चिन्ह दे.

१) $\frac{1}{6} \square \frac{1}{8}$

२) $\frac{1}{5} \square \frac{1}{8}$

३) $\frac{1}{9} \square \frac{1}{6}$

४) $\frac{1}{6} \square \frac{1}{3}$

५) $\frac{1}{6} \square \frac{1}{7}$

६) $\frac{1}{8} \square \frac{1}{8}$

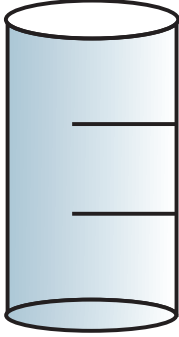
- कोणताही एक अपूर्णाक घे. त्यापेक्षा मोठा व लहान अपूर्णाक लिही.

मी घेतलेला अपूर्णाक : त्यापेक्षा मोठा अपूर्णाक :

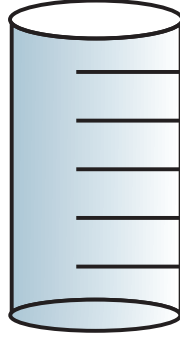
त्यापेक्षा लहान अपूर्णाक :

पाऊस मोजू या.

- सूरज आणि नीरजा यांनी पावसाचे पाणी मोजण्यासाठी समान भांडी घेतली. त्यावर समान अंतरावर खुणा केलेल्या आहेत. सूरजच्या भांड्यातील पाणी $\frac{2}{3}$ या खुणेपर्यंत भरले व नीरजाच्या भांड्यातील पाणी $\frac{4}{6}$ या खुणेपर्यंत भरले.
 - सूरजच्या भांड्यात $\frac{2}{3}$ पाणी दाखव.
 - नीरजाच्या भांड्यात $\frac{4}{6}$ पाणी दाखव.
 - दोघांनी मोजलेला पाऊस समान आहे का ते सांग. - आहे/नाही.

सूरजचे भांडे

नीरजाचे भांडे

- सौरभ कबड्डी खेळताना थकल्यामुळे थांबला. त्याने $\frac{1}{8}$ लीटर पाणी प्यायले नंतर $\frac{1}{3}$ लीटर सरबत पिले. यावरून सौरभने पाणी जास्त पिले की सरबत, योग्य पर्यायाला ✓ अशी खूण कर.
- अनघा म्हणते, $\frac{1}{10}$ हा अपूर्णाक $\frac{1}{5}$ पेक्षा मोठा आहे कारण १० ही संख्या ५ पेक्षा मोठी आहे. अनघाचे उत्तर बरोबर आहे की चूक तू आकृती काढून ठरव.

$$\frac{1}{8}$$

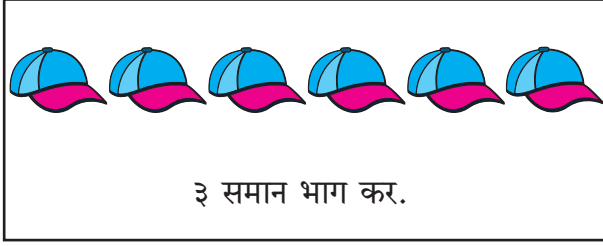
$$\frac{1}{3}$$

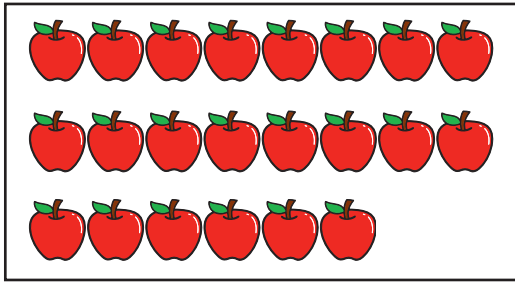
सौरभने पाणी/सरबत जास्त पिले.

◆ समूहाचा अपूर्णाक

- सूचनेप्रमाणे समान भाग कर.

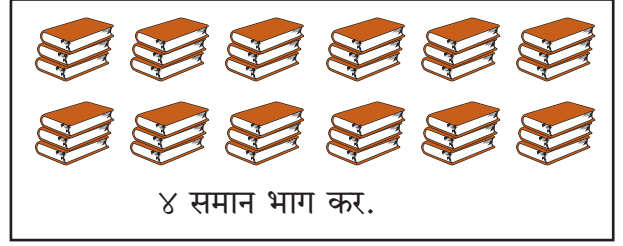

- खालील समूहाचा अर्धा भाग कर व अर्ध्या भागात किती सफरचंद येतील ते खालील चौकटीत लिही.

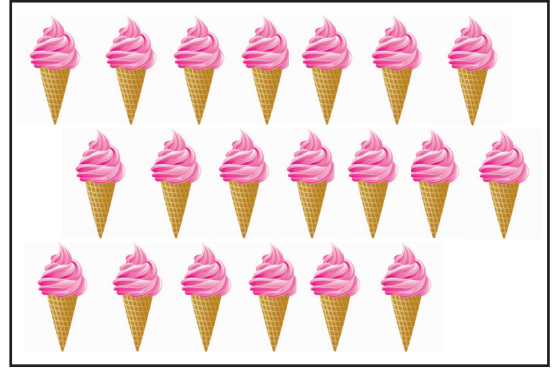

- विचार कर पाहू.

- १) १० चा अर्धा :
- २) २२ चा $\frac{१}{२}$ किती?
- ३) १३ ही संख्या संख्येच्या अर्धी आहे?
- ४) बंटीने १० रुपये जमा केले. ही रक्कम चिटूने जमा केलेल्या रुपयांच्या अर्धी आहे. तर चिटूने किती रुपये जमा केले?
- ५) ८ या संख्येचा पाव किती?
- ६) १२ चा $\frac{१}{४}$ किती?
- ७) कोणत्या संख्येचा पाव भाग ५ आहे?

- खालील आईस्क्रीमच्या समूहाचा अर्धा, पाव व पाऊण भागात किती आईस्क्रीम येतील ते लिही.

पाव भाग आईस्क्रीम =

अर्धा भाग आईस्क्रीम =

पाऊण भाग आईस्क्रीम =

- दिलेल्या समूहाच्या दिलेल्या अपूर्णाकावढ्या भागाभोवती रिंगण कर.

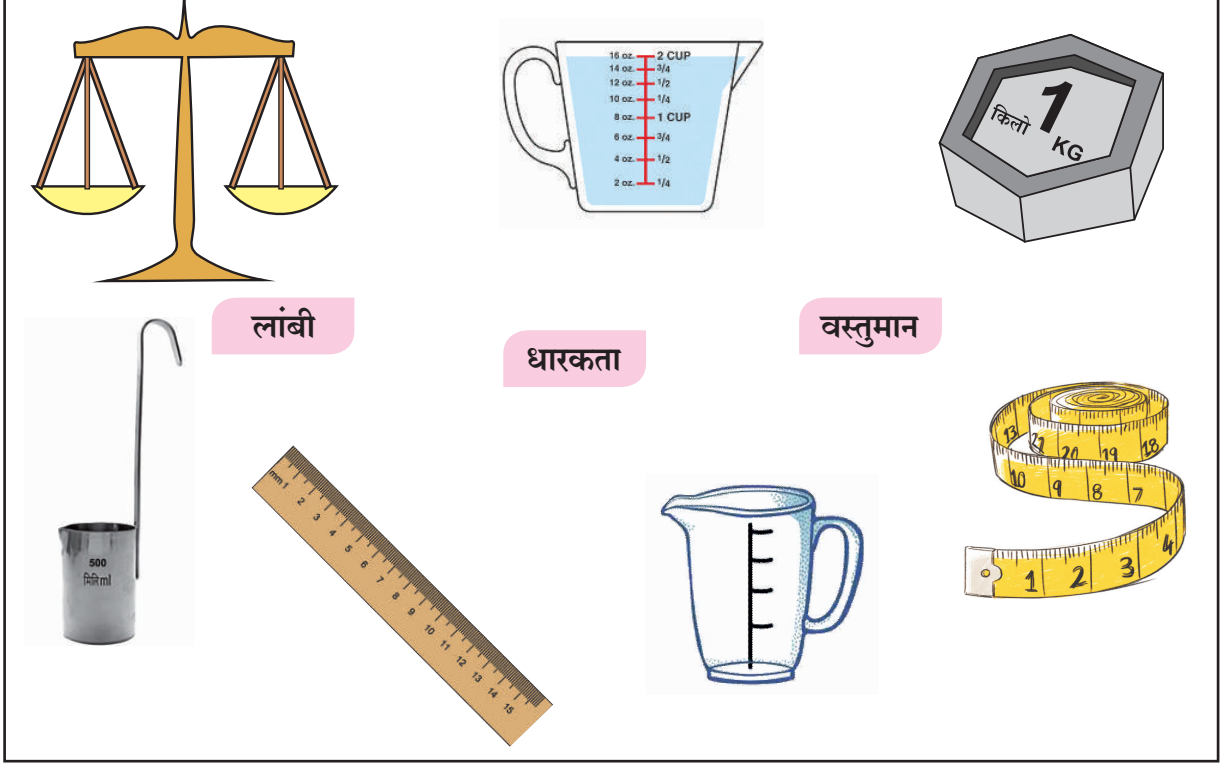
अपूर्णांक	चित्र	एकूण वस्तू
$\frac{2}{8}$		८
$\frac{2}{3}$		
$\frac{3}{8}$		

- अनिलजवळ १२ पेन होते. त्यातील $\frac{१}{२}$ पेन खराब झाले, तर किती पेन खराब झाले?
 - वर्गात ४० मुले होती. त्यातील $\frac{१}{४}$ मुले क्रीडा स्पर्धेस गेली, तर किती मुले क्रीडा स्पर्धेस गेली?
 - कोमलजवळ २० रुपये होते. त्यापैकी तिने $\frac{१}{४}$ रुपये खर्च केले. बेलाजवळ १६ रुपये होते. त्यापैकी तिने $\frac{१}{४}$ रुपये खर्च केले, तर जास्त रुपये कोणी खर्च केले?
 - कोमलजवळील रक्कम : रुपये
 - कोमलने खर्च केलेली रक्कम : २० चा $\frac{१}{४} = \dots\dots\dots$ रुपये
 - बेलाजवळील रक्कम : रुपये
 - बेलाने खर्च केलेली रक्कम : १६ चा $\frac{१}{४} = \dots\dots\dots$ रुपये
- म्हणजेच ने पेक्षा जास्त रुपये खर्च केले.

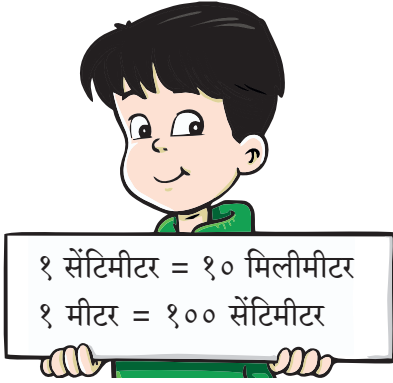
११. चला मापन करूया

◇ जोड्या लाव.

लांबी

◇ हे मला माहित आहे.

◇ लांबी मोजण्यासाठी कोणते एकक वापरणे सोयीचे ठरेल. (मिमी, सेमी, मीटर, किमी)

- ◆ दोन शहरातील अंतर -
- ◆ फळ्याची लांबी -
- ◆ माणसाची उंची -
- ◆ खोडरबरची लांबी -

◆ खालील वस्तूंची लांबी पट्टीच्या सहाय्याने मोज व लिही.

वस्तू	लांबी	
	सेमी	मिमी
पुस्तक		
पेन		
पाटी		
वही		
स्केच पेन		

◆ सर्वात जास्त लांबीच्या पर्यायाला ✓ अशी खूण कर.

- १) पाऊण मीटर अर्धा मीटर पाव मीटर २) ५०० सेमी १ किमी ३० मीटर
- ३) ४३ मीटर ५७ मीटर ७०० सेमी ४) ७.५ मीटर सव्वा तीन किमी ४ किमी

◆ योग्य जोड्या लाव.

अ गट	ब गट
७५० मीटर	अर्धा किमी
५० सेमी	१ किमी
५०० मीटर	पाव मीटर
१००० मीटर	सव्वा मीटर
२५ सेमी	अर्धा मीटर
	पाऊण किमी

◆ सोडव.

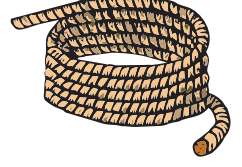
- अ) १५२ मिमी + २८ मिमी = मिमी = सेमी
- ब) ५६० सेमी + ६०० सेमी = सेमी = मी सेमी
- क) ७२० सेमी + ८३० सेमी = सेमी = मी सेमी
- ड) ४०८० मी + ३२० मी = मी = किमी मी

◆ सोडव.

१) ताशी ४० किमी वेगाने धावणारी बस २ तासात किती मीटर अंतर पार करेल?

२) ६० मीटर लांब दोरीचे समान ४ भाग केल्यास प्रत्येक भागाची लांबी किती सेमी असेल?

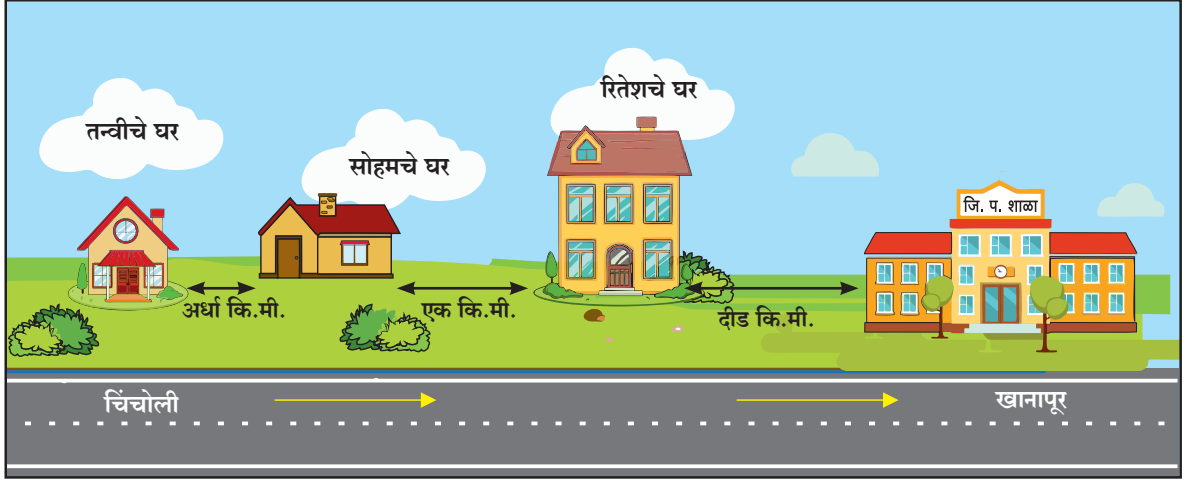

३) ऋषभ दररोज १००० मीटर धावण्याचा सराव करतो, तर तो एका आठवड्यात किती किमी धावण्याचा सराव करतो?

४) रस्त्याच्या कडेला २० मीटर अंतरावर एक याप्रमाणे कडूनिंबाची रोपे लावल्यास २०० किमी अंतरात एकूण किती कडूनिंबाची रोपे लावली?

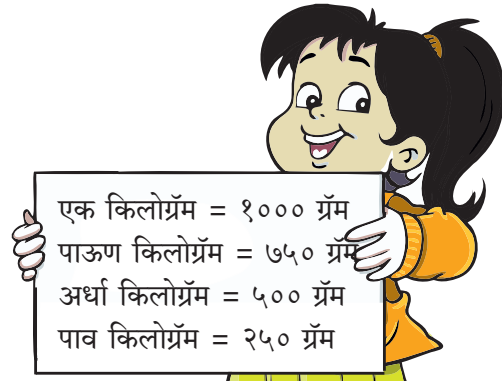
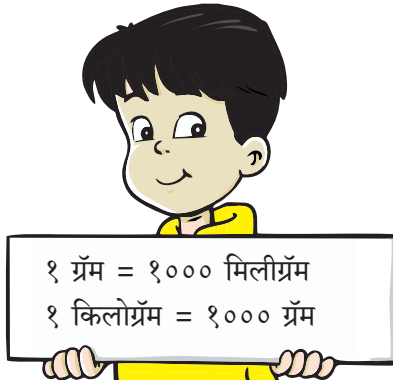
- ◆ निरीक्षण करून खालील उदाहरणे सोडव.

- ◆ रितेश व सोहमच्या घरामधील अंतर किती? किमी
- ◆ सोहम तन्वीच्या घरापासून किती मीटर अंतरावर राहतो?
- ◆ तन्वीचे घर ते शाळा अंतर किती?

वस्तुमान

- ◆ हे मला माहीत आहे.

- ◆ खालील परिमाणात कोणकोणत्या वस्तू मोजतात त्यांची यादी तयार कर.

ग्रॅममध्ये	किलोग्रॅममध्ये	क्विंटलमध्ये
.....
.....
.....

- ◆ काकांनी खालीलप्रमाणे किराणा माल एका पिशवीत आणला आहे, तर त्यांच्या पिशवीतील सर्व किराणा मालाचे एकूण वजन किती?

वस्तू	किलो	ग्रॅम
तांदूळ ४ किग्रॅ	४	०००
साखर ३ किग्रॅ		
पोहे १ कि. ५०० ग्रॅम		
चहापूड २५० ग्रॅम		
मसाला १०० ग्रॅम		
बडीशेप १०० ग्रॅम		
एकूण		

- ◆ चौकटीत योग्य संख्या लिही.

१) ५ किग्रॅ = ग्रॅम

२) किग्रॅ = ५०० ग्रॅम

३) दीड किग्रॅ = ग्रॅम

४) १२ किग्रॅ = ग्रॅम

५) सव्वा किग्रॅ = ग्रॅम

६) किग्रॅ = ग्रॅम

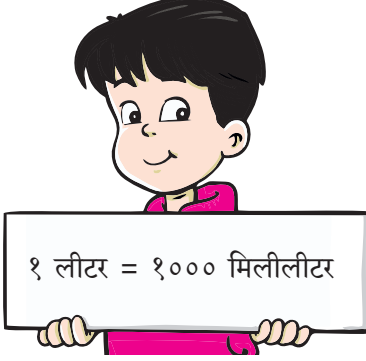
- ◆ शाब्दिक उदाहरणे

१) काकूंनी साडे चार किलोग्रॅम साखरेतील २ किलोग्रॅम साखर दिवाळीचा फराळ करण्यासाठी वापरली, तर किती किलोग्रॅम साखर शिल्लक राहिल?

२) आईने भाजी बाजारातून अर्धा किलोग्रॅम वांगी, पाव किलोग्रॅम गवार आणि पाव किलोग्रॅम कोबी खरेदी केला, तर तिने एकूण किती वजनाचा भाजीपाला खरेदी केला?

धारकता

◆ हे मला माहीत आहे.

६) तुझ्या सभोवताली असणाऱ्या वस्तू पाहून सारणी पूर्ण कर.

अ. क्र.	पॅकेट्स/बाटली/कॅन	नोंद (लीटर/मिली लीटरमध्ये)
१)	दुधाचे पॅकेट/पिशवी	५०० मिली
२)	तेलाचे पॅकेट/पिशवी	
३)	पाण्याची बाटली	
४)	खोबरेल तेलाची बाटली	
५)	सॅनिटायझरची बाटली	
६)	औषधाची बाटली	
७)	हँडवॉशची बाटली	
८)	पाण्याची टाकी	
९)	डोळ्यात घालण्याचे औषध (Eye Drop)	

◆ खालील संवाद काळजीपूर्वक वाच आणि लीटर व मिलीलीटर यांतील संबंध समजून घे.

आई : राजू, मी हे एक लीटर सरबत तयार केले आहे, ते तू आपल्या घरातील पाचही सदस्यांना सारख्या प्रमाणात ग्लासने वाटप कर आणि सांग पाहू प्रत्येकाला किती सरबत मिळाले?

राजू : आई, प्रत्येकाला १ ग्लास सरबत मिळाले.

आई : अगदी बरोबर! राजू, तुला माहीत आहे का की, एक लीटरपेक्षा कमी असणारा द्रवपदार्थ मिलिलीटर या एककाने मोजतात.

हे २०० मिली लीटरचे माप बघ, याचा वापर करून प्रत्येक ग्लासमध्ये किती सरबत आहे ते मोज बरे आता.

(राजू प्रत्यक्ष कृती करून बघतो.)

राजू : आई प्रत्येक ग्लासमध्ये २०० मिलिलीटर सरबत आहे.

आता मला समजले, १ लीटर = २०० मिलिलीटर + २०० मिलिलीटर + २०० मिलिलीटर + २०० मिलिलीटर + २०० मिलिलीटर = १००० मिलिलीटर.

म्हणजेच १ लीटर = १००० मिलिलीटर होय.

आई : शाब्बास राजू ! आता मला सांग.

१) पाव लीटर = मिलिलीटर

२) अर्धा लीटर = मिलिलीटर

३) पाऊण लीटर = मिलिलीटर

४) पावणे तीन लीटर = मिलिलीटर

आई : राजू, तू खोकल्याच्या औषधांच्या बाटलीसोबत आलेल्या झाकणावरील मापनाच्या खुणा जरा काळजीपूर्वक बघ तुला काय दिसते ?

राजू : या मापावर ५ मिलिलीटर व १० मिलिलीटर असे लिहिलेल्या खुणा दिसतात.

◆ २ लीटरचा तेलाचा कॅन भरण्यासाठी खालीलपैकी प्रत्येक माप किती वेळा घ्यावे लागेल ते लिही.

माप	५०० मिली	२०० मिली	१०० मिली	५० मिली	१० मिली
					
किती वेळा					

- ◆ अशा कोणत्या वस्तू आहेत, ज्या आपण लीटरमध्येही मोजतो आणि किलोग्रॅम मध्येही मोजतो त्यांची यादी कर.

.....

.....

- ◆ तुमच्या घरात वेगवेगळ्या दैनंदिन कृती करण्यासाठी एका दिवशी साधारणतः किती पाणी वापरले जाते ते लिही. (तुझ्या घरात वापरले जाणारे पाणी आणि मित्रांच्या घरात वापरले जाणारे पाणी यांची तुलना कर)

कृती	वापरलेले पाणी (बादली/हंडा) माप	वापरलेले पाणी लीटरमध्ये	वापरलेले पाणी मिलिलीटरमध्ये
आंघोळ करणे	१ बादली	१२	१२,०००
पाणी पिणे			
कपडे धुणे			
भांडी धुणे/स्वच्छ करणे			
स्वयंपाक करणे			
बागेतील झाडांना पाणी घालणे			
एकूण			

- ◆ चौकटीत योग्य संख्या लिही.

१) ५ लीटर = मिलिलीटर २) लीटर = ५०० मिलिलीटर

३) दीड लीटर = मिलिलीटर ४) लीटर = ३५०० मिलिलीटर

५) सव्वा लीटर = मिलिलीटर ६) लीटर = मिलिलीटर

◆ खालील मापे वापरून किरणला एक लीटर पाण्याची बाटली भरण्यासाठी मदत कर.

उदा. १०० मिली + २०० मिली + १०० मिली + ५०० मिली + १०० मिली

Diagram illustrating the measurement of 1 liter of water using a bottle and various containers. The bottle is labeled "१ लीटर".

Blank boxes for measurement:

Top left: + +

Top right: + +

Middle left: +

Middle right: +

Bottom left: + +

Bottom right: + +

Bottom center: + + +

◆ खालील उदाहरणे सोडव.

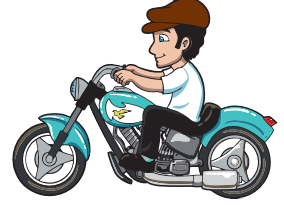
१) डॉक्टरांनी समीनाला ५ मिलीप्रमाणे औषध, दिवसातून २ वेळा, सलग ५ दिवस घेण्याचा सल्ला दिला होता तर, समीनाने ५ दिवसांत एकूण किती मिली औषध घेतले?

२) आईला घर ते ऑफिस असा दररोज प्रवास करण्यासाठी तिच्या स्कूटरमध्ये दीड लीटर पेट्रोल भरावे लागते, तर आईला ३ दिवस स्कूटरवरून या प्रवासासाठी किती पेट्रोल भरावे लागेल?

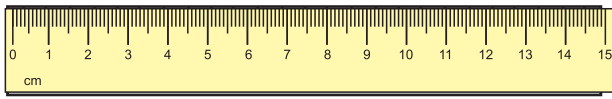

३) दूध पिशव्यांच्या ट्रे मध्ये ५०० मिली च्या २४ पिशव्या आहेत, तर त्या ट्रे मध्ये एकूण किती लीटर दूध असेल?

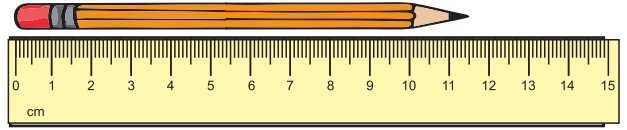
४) बाबांची गाडी १ लीटर पेट्रोलमध्ये साधारणतः ५० किलोमीटर अंतर पार करते, बाबांना १२५ किलोमीटर अंतरावर असलेल्या जिल्ह्याच्या ठिकाणी जाऊन येण्यासाठी गाडीत कमीतकमी किती पेट्रोल भरावे लागेल?

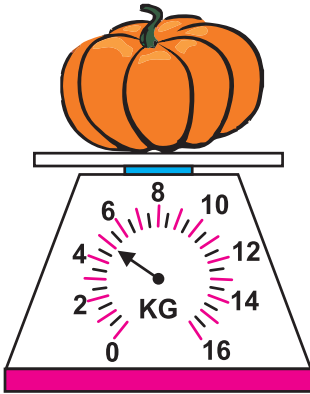
◇ मोज आणि लिही.

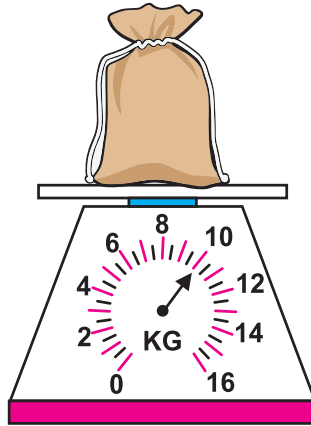
लांबी किती?

लांबी किती?

वजन किती?

वजन किती?

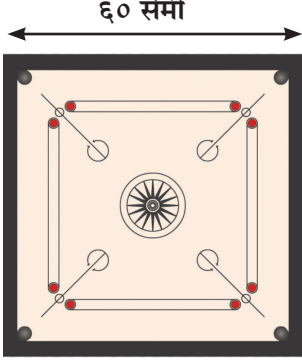
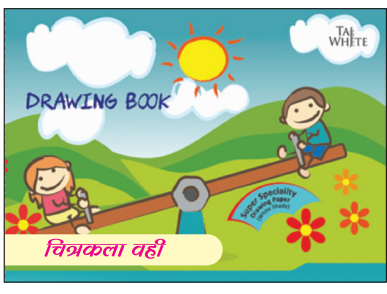

धारकता किती?

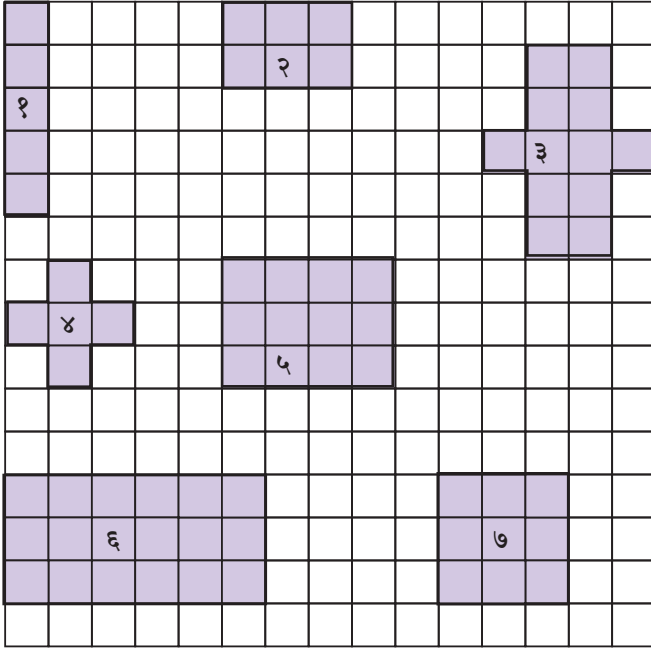

१२. परिमिती व क्षेत्रफळ काढूया

◇ परिमिती काढ.

 <p>६० सेमी</p>	<p>कॅरमबोर्डच्या एका बाजूची लांबी = <input type="text"/> सेमी</p> <p>कॅरमबोर्डच्या सर्व बाजूंच्या लांबीची बेरीज =</p> <p><input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> सेमी</p> <p>म्हणून कॅरमबोर्डची परिमिती = <input type="text"/> सेमी</p>
 <p>५० सेमी</p> <p>३० सेमी</p>	<p>चित्रकला वहीची लांबी = <input type="text"/> सेमी</p> <p>चित्रकला वहीची रुंदी = <input type="text"/> सेमी</p> <p>चित्रकला वहीच्या सर्व बाजूंच्या लांबीची बेरीज =</p> <p><input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> सेमी</p> <p>म्हणून चित्रकला वहीची परिमिती = <input type="text"/> सेमी</p>

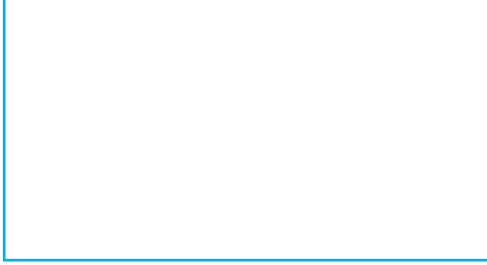
◇ खालील छायांकित आकृत्यांची परिमिती काढ. (सर्व चौरसांच्या बाजूची लांबी १ सेमी आहे.)

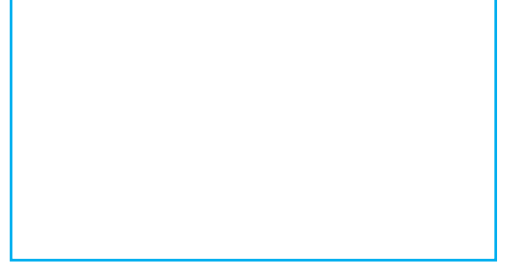
१. सेमी
२. सेमी
३. सेमी
४. सेमी
५. सेमी
६. सेमी
७. सेमी

◆ सोडव.

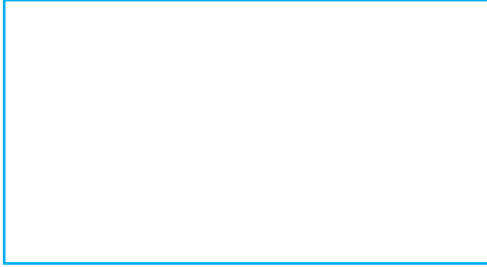
१) एका आयताकार शेताच्या बाजू १७० मीटर, ११० मीटर, १७० मीटर आणि ११० मीटर आहे, तर त्या शेताची परिमिती काढ.

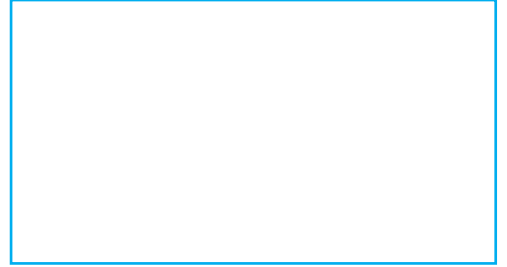
२) एका चौरसाची बाजू ३२ सेमी आहे, तर त्या चौरसाची परिमिती काढ.

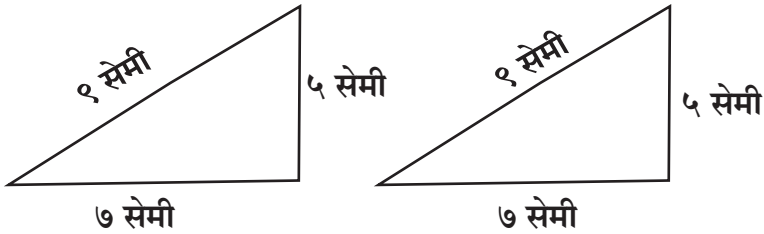
३) एका चौरसाची बाजू १८ सेमी आहे, तर त्या चौरसाची परिमिती काढ.

४) एका आयताची लांबी १४० सेमी आहे व रुंदी १०० सेमी आहे, तर त्या आयताची परिमिती काढ.

५) खालील दोन त्रिकोण एकमेकांना जोडून तयार होणारी नवीन आकृती काढ व त्याची परिमिती शोध.

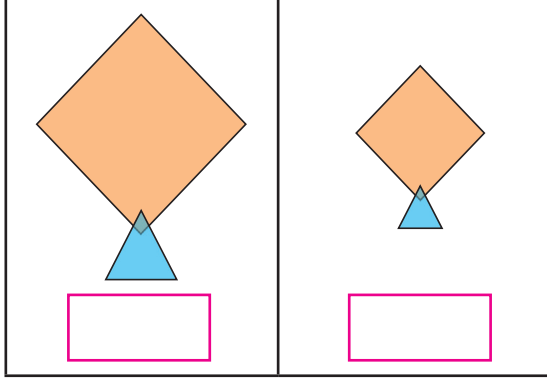

जोडलेल्या नवीन आकृतीची परिमिती = सेमी

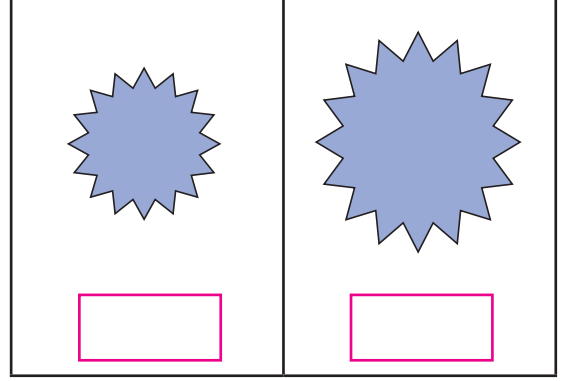
क्षेत्रफल

◆ खालील चित्रांच्या जोडीमधील मोठे क्षेत्र असणाऱ्या आकृतीखाली ✓ अशी खूण कर.

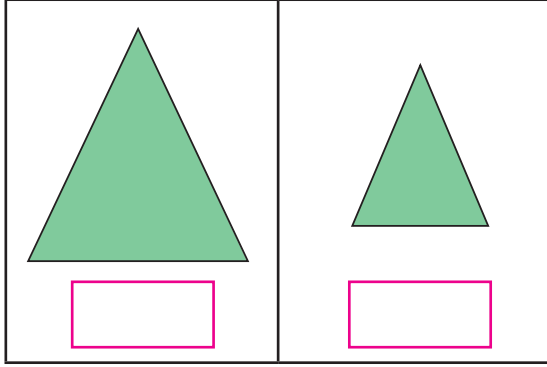
अ)

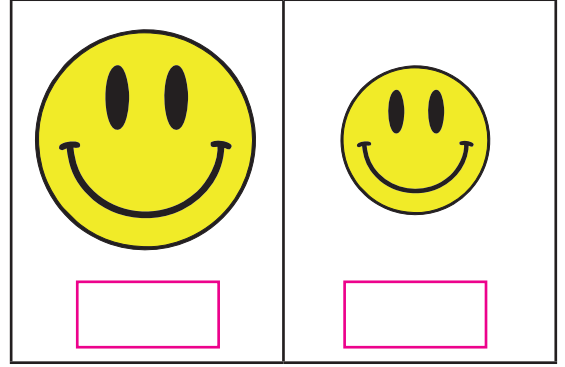
ब)

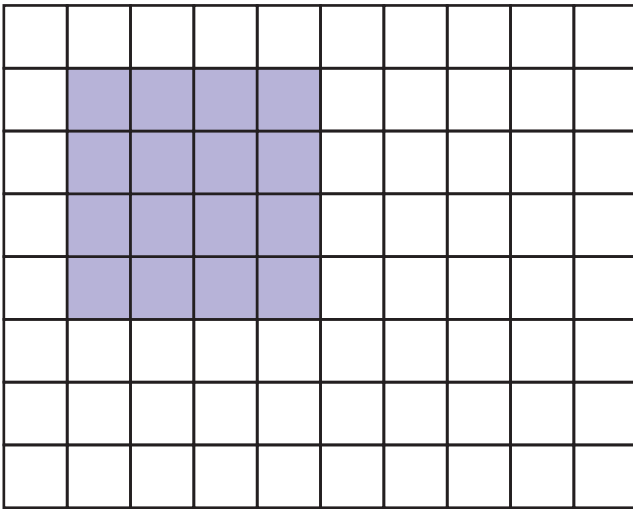
क)

ड)

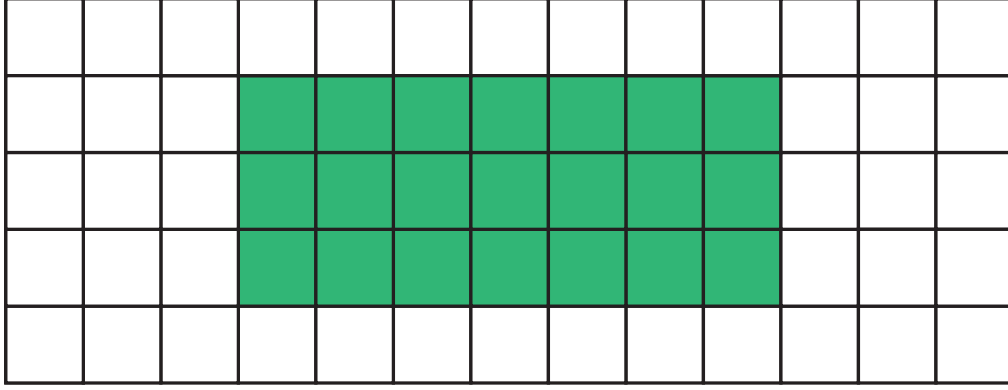
◆ खालील आकृतीत छायांकित भागाने एकूण किती चौरस एकक क्षेत्र व्यापलेले आहे.
(सर्व चौरस १ सेमी बाजूचे आहेत.)

छायांकित भागाचे क्षेत्र =

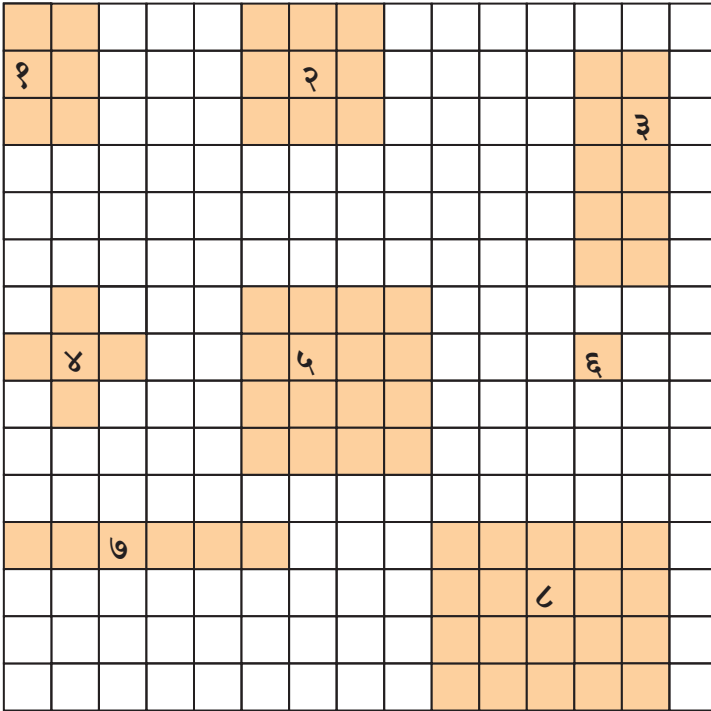
चौसेमी

- ◆ खालील फळ्याने एकूण किती क्षेत्र व्यापलेले आहे?
(सर्व चौसर १ सेमी बाजूचे आहेत.)

फळ्याने व्यापलेले क्षेत्र चौसेमी

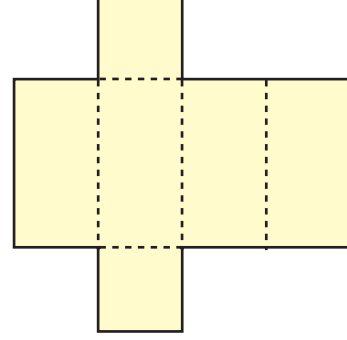
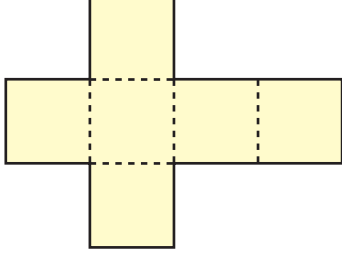
- ◆ खालील आकृत्यांचे क्षेत्रफळ काढ. (सर्व चौसर १ सेमी बाजूचे आहेत.)

- १) चौसेमी
 २) चौसेमी
 ३) चौसेमी
 ४) चौसेमी
 ५) चौसेमी
 ६) चौसेमी
 ७) चौसेमी
 ८) चौसेमी

घडणी

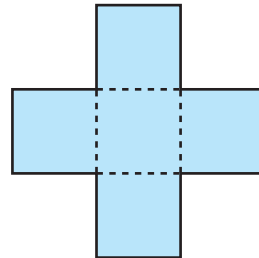
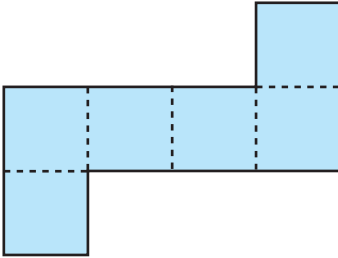
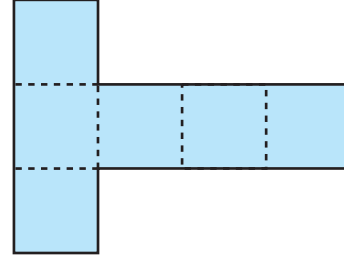
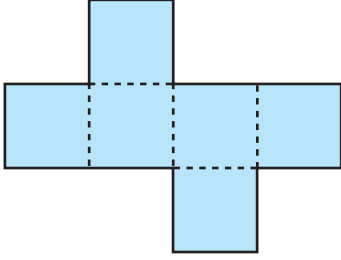
- खालील घडणी कोणत्या त्रिमित आकाराची आहे ते लिही.

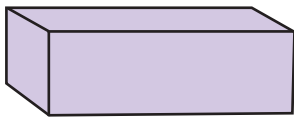
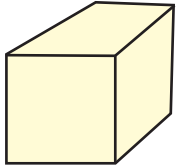
त्रिमित आकार

.....

- खालीलपैकी कोणत्या घडणीपासून घन बनणार नाही त्यावर ✓ अशी खूण कर.

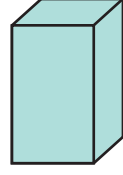
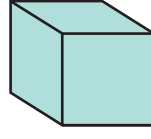
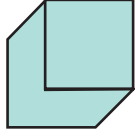
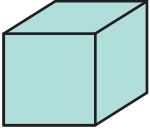

- त्रिमित आकाराचे नाव सांग व घडणीची रचना काढ.

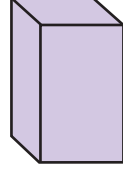
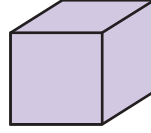
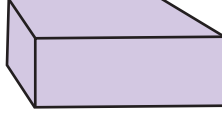
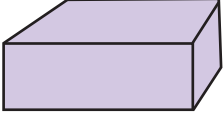

◆ वेगळा आकार ओळख व त्यावर ✓ अशी खूण कर.

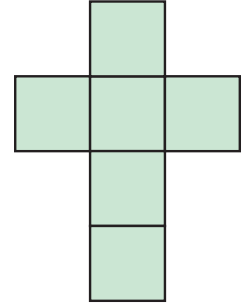
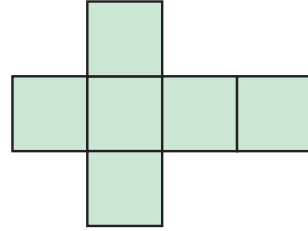
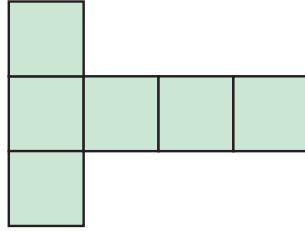
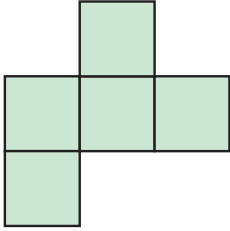
१)

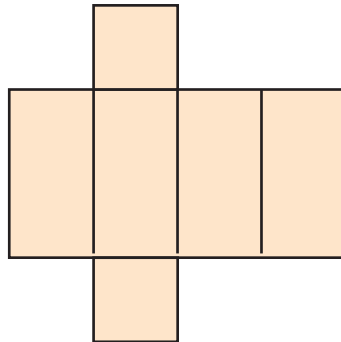
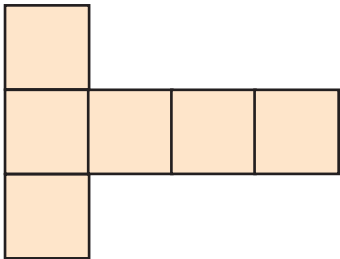
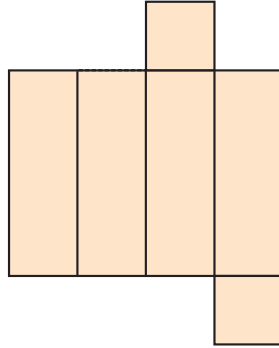
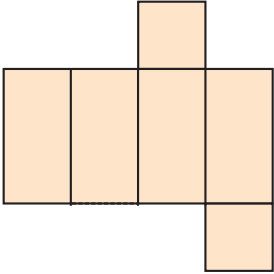
२)

३)

४)

□□□

१३. सराव करूया गुणाकाराचा

◇ खालील उदाहरणे सोडव.

ह	श	द	ए
		४	७
		३	७

ह	श	द	ए
		७	०
		४	४

ह	श	द	ए
	२	२	५
		४	२

ह	श	द	ए
		३	७
		९	२

ह	श	द	ए
	५	५	२
			७

ह	श	द	ए
	९	१	०
		१	२

दह	ह	श	द	ए
		७	५	०
			३	८

दह	ह	श	द	ए
		४	७	५
			६	९

◆ सोडव.

१) ५००×६६

२) ६७५×५०

३) ८५७×६९

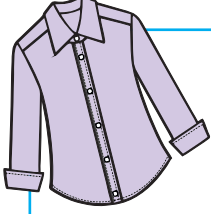
४) ४००×४०

५) ३८९×७८

६) ४८२×२९

◆ सोडव.

१) एका शर्टची किंमत साडे तीनशे रुपये आहे तर अशा एकूण १४ शर्टची किंमत किती?

Blank space for writing the answer to question 1.

२) भास्कर दर महिन्याला ७५० रुपये बँकेत जमा करतो तर १९ महिन्यात भास्कर बँकेत किती रुपये जमा करेल?

Blank space for writing the answer to question 2.

३) एका हॉटेलमध्ये दररोज २५ दूधाच्या पिशव्या लागतात, तर त्या हॉटेलला जुलै महिन्यात किती पिशव्या दूध लागेल?

Blank space for writing the answer to question 3.

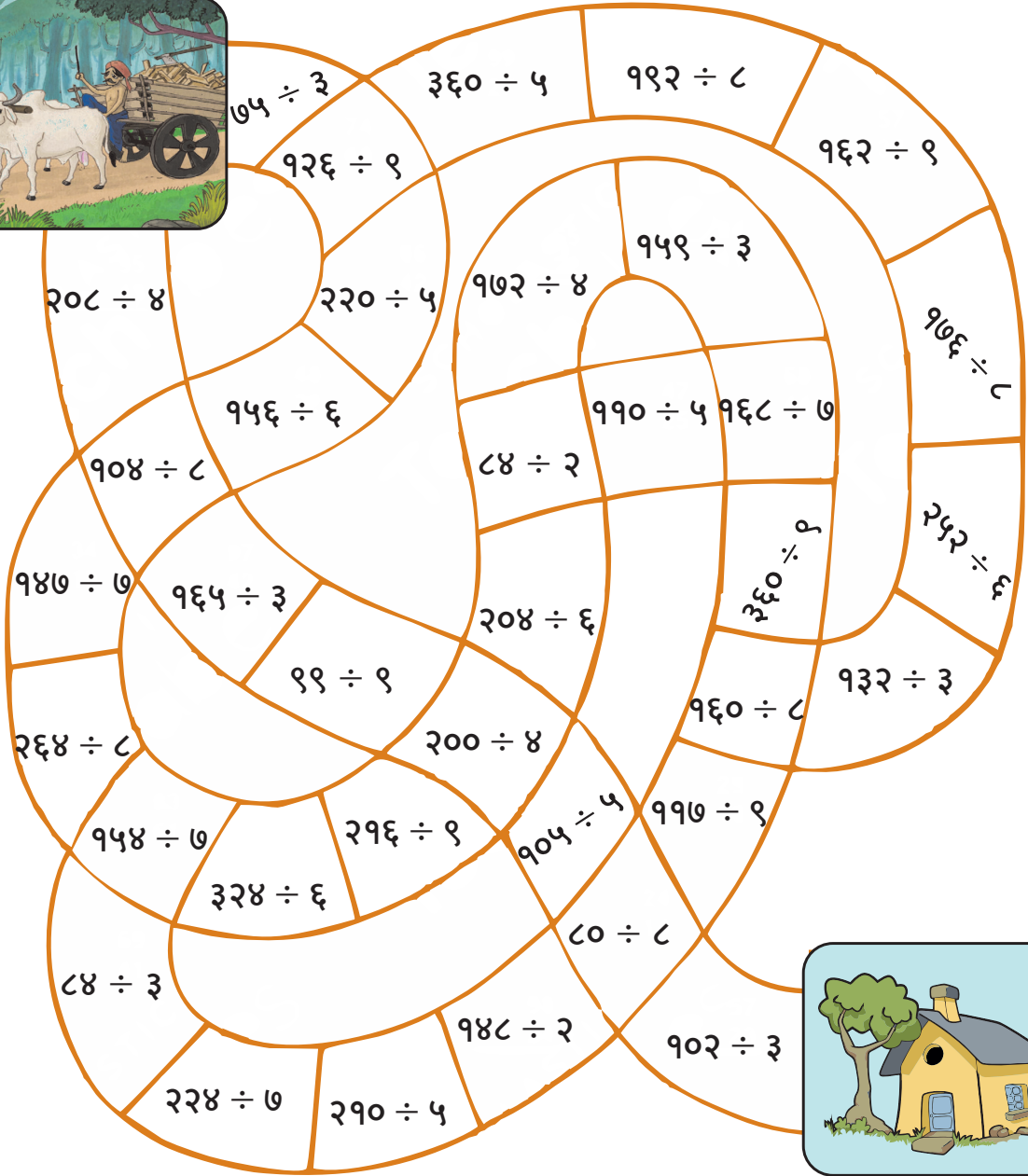
४) एका गुऱ्हाळात दररोज १४५ गुळाच्या ढेपा तयार होतात, गुऱ्हाळ ६० दिवस चालले असेल तर गुऱ्हाळात एकूण किती ढेपा तयार होतील?

Blank space for writing the answer to question 4.

१४. सराव करूया भागाकाराचा

- ◆ ज्या भागाकाराच्या उदाहरणाचे उत्तर सम संख्या येईल त्या मार्गावरून शेतकऱ्याला त्याच्या घरापर्यंत पोहोचव.

◆ खालील उदाहरणे सोडव.

१) $९ \div ३$	२) $१५ \div २$	३) $९८ \div ८$
४) $१६० \div ४$	५) $४८४ \div ४$	६) $८६४ \div ८$
७) $६२४ \div ६$	८) $४०० \div २$	९) $७०० \div ५$
१०) $१५० \div ३$	११) $२१० \div ७$	१२) $८१९ \div ९$

◆ सोडव.

१) एका पिशवीत ५ किग्रॅ साखर याप्रमाणे ९४ किग्रॅ साखर भरण्यासाठी किती पिशव्या लागतील व किती किलो साखर उरेल?

२) रोहनने वाढदिवशी प्रत्येक मुलाला २ याप्रमाणे ८२ चॉकलेट वाटली, तर रोहनने किती मुलांना चॉकलेट वाटली?

३) १४४ केळी प्रत्येक वर्गाला १ डझनप्रमाणे वाटल्यास किती वर्गांना केळी वाटप करता येईल? (१ डझन = १२ केळी)

४) एका बागेत ५ रांगांमध्ये एकूण ४२५ रोपे लावली आहेत. प्रत्येक रांगेतील रोपांची संख्या समान आहे तर प्रत्येक रांगेत किती रोपे लावली आहेत?

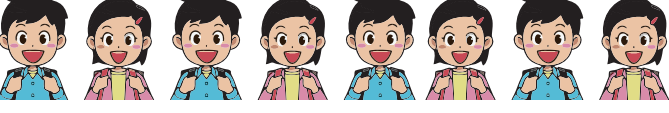

५) १२४ किलो तांदूळ जर ४ जणांना समान वाटले तर प्रत्येकाला किती किलोग्रॅम तांदूळ मिळेल?

६) एका बिस्किट पुड्यात ८ बिस्किटे असतील तर ७५२ बिस्किटांचे किती पुडे तयार होतील?

१५. समजून घेऊया चित्रालेख

◇ विद्यार्थ्यांकडे असलेल्या वस्तू दर्शविणारा तक्ता खाली दर्शविला आहे.

वस्तू	विद्यार्थ्यांची संख्या
	
	
	

१) सर्वात जास्त विद्यार्थ्यांकडे कोणती वस्तू आहे?

२) वॉटरबॅग असलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या किती?

३) वॉटरबॅग असणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या डबा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांपेक्षा कितीने कमी आहे?

४) चित्रामध्ये एकूण किती विद्यार्थी आहेत?

◇ ग्रंथालयातील पुस्तकांची माहिती देणारा तक्ता दिला आहे.

(प्रमाण : म्हणजे १० पुस्तके)

पुस्तकाचा प्रकार	पुस्तके
छान छान गोष्टी	
बालगीत	
बालनाट्य	

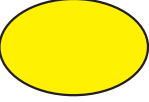

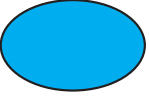

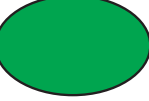

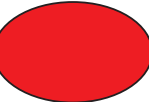

१) ग्रंथालयात एकूण किती पुस्तके आहेत?

२) ग्रंथालयात सर्वात जास्त कोणत्या प्रकारची पुस्तके आहेत?

३) बालगीतांपेक्षा बालनाट्याची पुस्तके कितीने कमी आहेत?

◆ इयत्ता चौथीच्या वर्गातील मुलांना कोणकोणते रंग आवडतात हे जाणून घेणारा माहितीचा तक्ता.

(प्रमाण : म्हणजे ५ मुले)

रंग	मुलांची संख्या
	
	
	
	

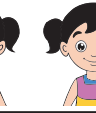

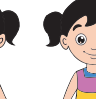
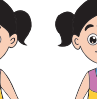

१) वर्गात एकूण किती मुले आहेत?

२) सर्वात जास्त मुलांना आवडणारा रंग कोणता?

३) हिरवा रंग आवडणाऱ्या मुलांची संख्या किती?

◆ इयत्ता चौथीच्या वर्गातील पेय आवडणाऱ्या मुलींची माहिती देणारा तक्ता.

(प्रमाण : म्हणजे २ मुली)

पेय	मुलींची संख्या
सरबत	
उसाचा रस	
दूध	

१) सरबत आवडणाऱ्या मुली किती आहेत?

२) वर्गात एकूण किती मुली आहेत?

३) मुलींना सर्वात जास्त आवडणारे पेय कोणते आहे?

❖ वाहन व वाहनाने प्रवास करणारे याची माहिती देणारा तक्ता.

(प्रमाण : म्हणजे ५ प्रवासी)

वाहन	वाहनाने प्रवास करणारे प्रवासी
बस	
मोटर सायकल	
कार	

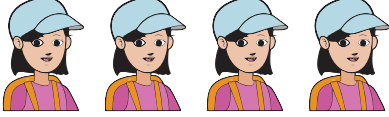
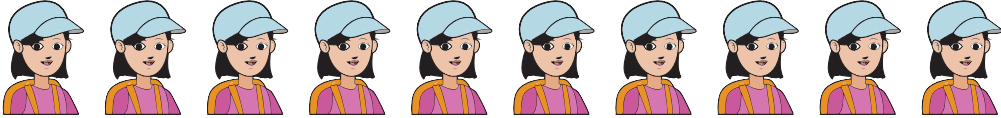
१) किती प्रवासी बसने प्रवास करतात ?

२) कोणत्या वाहनाने प्रवास करणारे प्रवासी सर्वात कमी आहेत ?

३) मोटर सायकलपेक्षा कारने प्रवास करणारे प्रवासी कितीने जास्त आहेत ?

❖ खेळांचे प्रकार व खेळाडूंची संख्या याची माहिती देणारा तक्ता.

(प्रमाण : म्हणजे १० खेळाडू)

खेळांचे प्रकार	खेळाडूंची संख्या
फुटबॉल	
लेझीम	
क्रिकेट	

१) खेळाडूंची संख्या सर्वात कमी असणारा खेळ कोणता ?

२) फुटबॉल खेळणारे खेळाडू किती आहेत ?

३) क्रिकेट खेळणारे खेळाडू किती आहेत ?

- ◇ वर्गात नाटकाचा सराव सुरू आहे. त्यात वेगवेगळ्या भूमिका करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची माहिती देणारा तक्ता पहा व विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिही.

(प्रमाण : म्हणजे ३ विद्यार्थी)

नाटकातील भूमिका करणारे	विद्यार्थ्यांची संख्या
कलाकार	
गायन करणारे	
संगीत देणारे	
स्टेज सजावट करणारे	

- १) नाटकात भूमिका करणारे एकूण किती कलाकार आहेत?
- २) नाटकात सर्वात जास्त विद्यार्थी कोणती भूमिका करणारे आहेत?
- ३) नाटकात गायन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या किती?
- ४) कलाकारांपेक्षा संगीत देणारे विद्यार्थी कितीने जास्त आहेत?
- ५) गायन आणि स्टेज सजावट करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या किती?

□□□

१६. आकृतिबंध पूर्ण करूया

◆ आकृतिबंध पूर्ण कर.

१)						
२)						
३)						
४)						
५)						
६)						
७)						

◆ निरीक्षण करून आकृतिबंध पूर्ण कर.

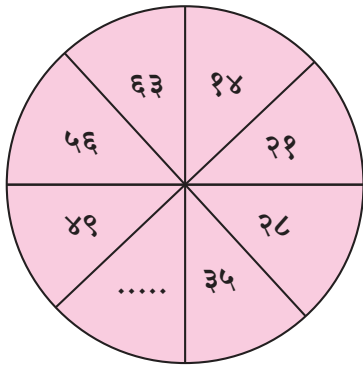
१)						
२)						
३)						
४)						

◆ आकृतिबंध पूर्ण कर.

१) ज्या फुग्यांवर संख्या नाहीत त्या ठिकाणी कोणत्या संख्या येतील ते लिही.

२) आकृतिबंध पूर्ण कर.

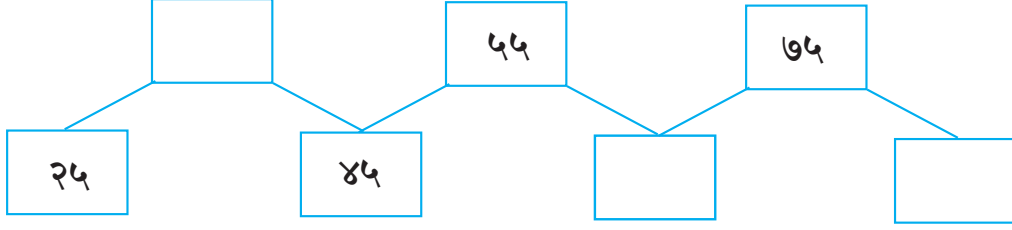
१) ४२

२) ४४

३) ४०

४) ५६

३) रिकाम्या चौकटीसाठी पुढीलपैकी योग्य पर्याय कोणता त्यातील संख्या लिही.

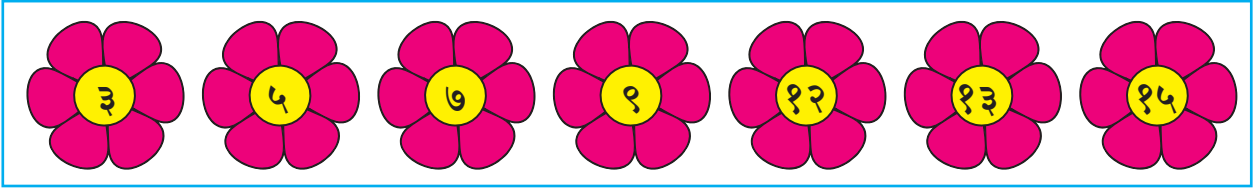
i) ६५, ८५, ५५

ii) ३५, ८५, ६५

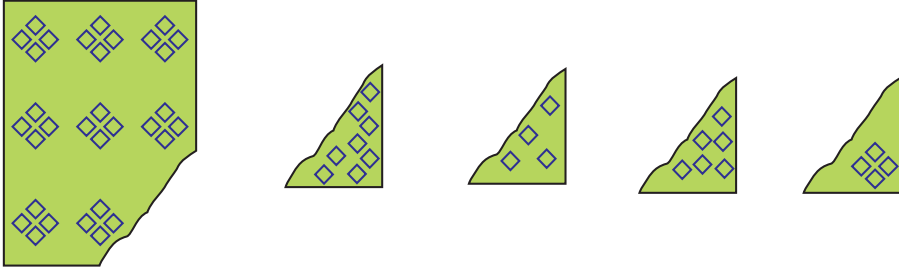
iii) ३५, ६५, ५५

iv) ३५, ६५, ८५

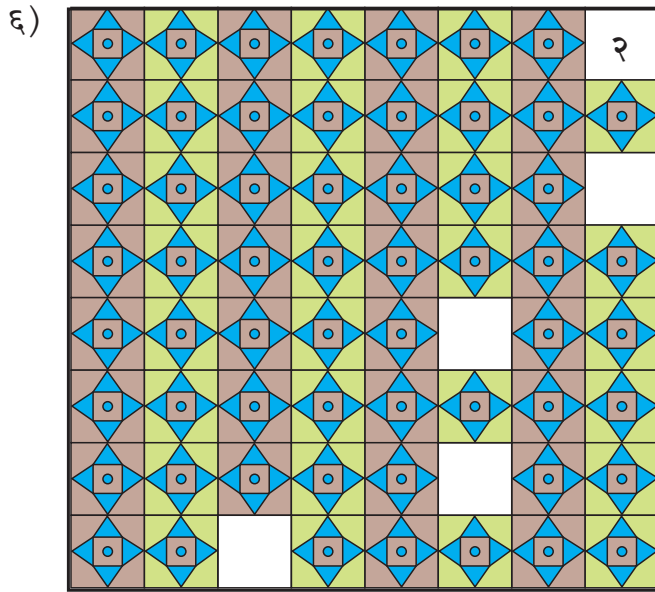
४) आकृतिबंधात न बसणारी आकृती शोध व त्यावर x अशी खूण कर.

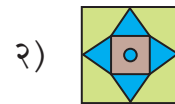
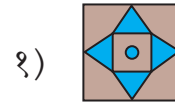
५) खालील योग्य पर्यायांमधून आकृतीचा अपूर्ण भाग शोध.

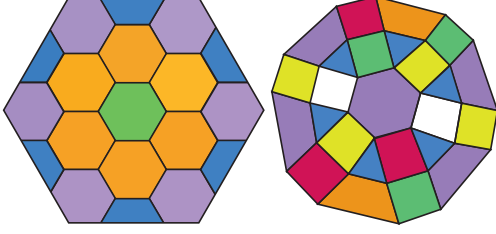
टाईल्समधील आकृतिबंध

शेजारील आकृतिबंधामध्ये रिकाम्या जागी खाली दिलेल्या क्रमांकाप्रमाणे कोणत्या टाईल्स बसतील त्याचा योग्य क्रमांक लिही.

७) शाळेतील उपलब्ध विविध भौमितिक आकार किंवा कागदाचे विविध भौमितिक आकार कापून खालीलप्रमाणे विविध नक्षी तयार कर.

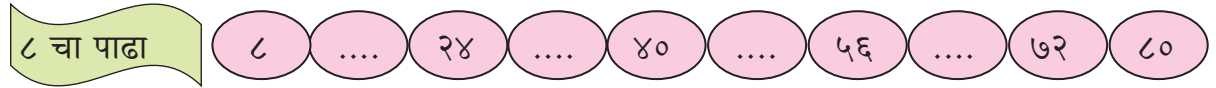

◆ गुणाकारातील आकृतिबंध

• पुढील पाढा पूर्ण करून एकक स्थानातील आकृतिबंध पाहून लिही.

एकक स्थानातील आकृतिबंध - २, ४, ६, ८, ०.

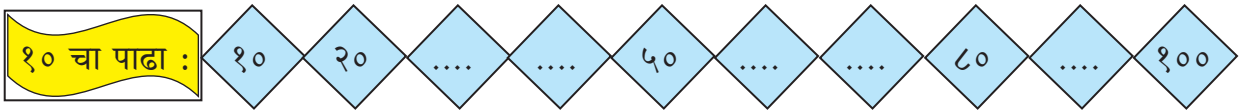

एकक स्थानातील आकृतिबंध :

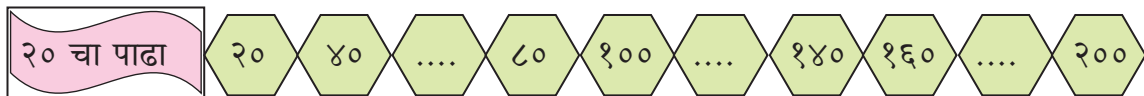

एकक स्थानातील आकृतिबंध : ५, ०, ५,

• पुढील पाढा पूर्ण करून दशक स्थानातील आकृतिबंध शोध व लिही.

दशक स्थानातील आकृतिबंध :

दशक स्थानातील आकृतिबंध :

◇ तुझ्या आवडीचे आकृतिबंध तयार कर.

